

39

Colecția POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

VICTOR EFTIMIU

Pe urmele ZIMBRULUI

***

EDITATĂ DE REVISTA ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

VICTOR EFTIMIU

PE URMELE ZIMBRULUI

* * *

Colecția „Povestiri științifico-fantastice"

39

REZUMATUL FASCICULELOR PRECEDENTE

1847. Henri Parrocel (administratorul boierului moldovean Arkip Rosetti) il determină pe nepotul său, Gaston, aflat la Paris, să viziteze Țările Romînești. Unchiul îl ispitește cu perspectiva unei extraordinare vînători de zimbri, dar gîndul său tainic este de a-l însura cu frumoasa Mușa, fiica boierului.

Ajuns la Drăgoșești, Gaston cîștigă simpatia lui Arkip Rosetti și devine secretarul literar al acestuia.

Mușa se simte atrasă de romanticul oaspe.

Cu prilejul unei vînători, cei doi Parrocel și Ilieș, țăranul care-i însoțea, sînt înconjurați de haiducii lui Stoeniță.

★

LUCRARI CARE VOR APAREA ÎN COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

Nr. 40—41—42 — „Pe urmele zimbrului", roman istoric de Victor Eftimiu.

Nr. 43 — „Atol Fakaofo", povestire științifico-fantastică de I. Efremov (traducere din limba rusă).

Copertă : Dem. Ionescu

(Continuare din numărul trecut)

— Apăi dacă sînt oaspeţi, nu-i mai spînzurăm. Ţie cum îţi zice?

— Ilieş, vînător şi pescar la curtea boierului...

— O să te spînzurăm pe tine, slugă boierească... iscoadă nemţească! Tu i-ai adus aici, că de capul lor nu veneau! Bine, mă afurisitule, moldovean eşti tu de arăţi străinilor unde umblă împăratul şi sfîntul nostru? Sfîntul ţării, mă!

— Ce-i tot dai cu sfîntul, măi Stoeniţă?! Bivol ca toţi bivolii, dă-l dracului!

Voievodul îi trase lui Ilieş o palmă de-i scăpărară măselele.

Cei doi francezi urmăreau îngrijoraţi, dar şi amuzaţi acea scenă cu dialoguri repezi, scăpărătoare.

Urmînd sfatul lui Năstase Surugiul, Henri Parrocel *nu* scosese vorbă romînească. Aştepta de la isteţimea lui Împuşcă Vrabie să se limpezească lucrurile.

— Acuma daţi carabinele încoa, ţineţi-vă merindele şi cale bună, că înnoptează! o reteză Ilieş, luîndu-i de sus.

Stoeniţă Vodă îi repezi a doua palmă şi-i zise:

— Dumnealui, ăsta tînăru, îl ştim care e, că e găzduit la boier. Te ştim şi pe dumneata, coane vătafule, musiu Parrocelule, degeaba te faci că nu-nţelegi moldoveneşte! rînji căpetenia făcînd din coada ochiului la ceilalţi lotri, care rîdeau şi chicoteau ca să-i fie voievodului pe plac.

— Dacă ştii cine sînt, ce mai întrebi? se răsti Henri Parrocel, întorcînd-o în glumă... Dumnealui e nepotul meu, a venit tocmai de la Paris să vîneze bouri!

— Da' la dumnealui acasă n-are ce vîna? Să vîneze pe tat-su şi pe mă-sa dacă n-are. Pe noi să ne lase-n pace!

Vorbind aşa, din ce în ce mai hotărît, Stoeniţă Vodă nu mai părea într-o ureche. Rîzînd ca un lup, îi spuse administratorului:

— Coane vătafule, să n-o mai lungim, uite ce e: dumneata te-ntorci la conac şi ne laşi pe nepot zălog. Nici nu-l frigem, nici nu-l mîncăm. Ai adunat parale bune pe moşiile boierului. Te duci acasă şi mîine, tot pe vremea asta, ne vedem la Piatra Fulgerată. Aduci o pungă cu 999 de galbeni. Galbeni împărăteşti, galbeni turceşti *ori* muscăleşti, dar să fie noi, cu *zimţii* netociţi. Şi fără tocmeală. Şi fără poteră, hai? Să nu te puie dracul să vii cu alţii, că te vedem de departe şi-ţi lăsăm nepotul cu scăfîrlia tăiată... Ia arată-le iataganul, Şoldane!

Un găligan voinic ieşi din rînduri, trase din teacă o sabie mare şi-o răsuci deasupra capului.

— Ne-am înțeles? întrebă Stoeniță.
— Ne-am înțeles! răspunse Henri Parrocel.
— Nouă sute nouăzeci și nouă de galbeni!
— Nouă sute nouăzeci și nouă... Dar de ce nouă sute nouăzeci și nouă și nu o mie? întrebă Henri Parrocel, nedumerit.
— Fiindcă o mie s-a pus preț pe capul meu, și capul lui nu face cît al meu! răspunse Stoeniță ridicînd fruntea cu mîndrie și scuturîndu-și inelele pletelor, printre care scînteiau bănuți de aur, cum poartă țigăncile.
— Încuviințează, rogu-te, ca Ilieș să rămîie aici, să-i ție de urît băiatului! se rugă administratorul.
— Să rămîie!
— Dar carabinele mi le dai înapoi, nu?
— Las' că găsiți dumneavoastră altele, la București.
— Atunci capul dumitale face mai puțin decît al nepotului meu, dacă mărești prețul! Nouă sute nouăzeci și nouă de galbeni și puștile pe deasupra, vezi și dumneata la cît se ridică, voievoade!
— Om mai vorbi mîine...! răspunse Stoeniță, încurcat.
Gaston urmărise toată această scenă cu un viu interes. N-avea nevoie de explicațiile unchiului ca să-și dea seama că asistase la clasicul tîrg dintre briganzi și cei căzuți în capcană.
Obișnuit cu pericolele, nu se temuse o clipă. Dimpotrivă. Emoțiile acestei întîlniri neprevăzute îl scoteau, îl dezrobeau de marea spaimă a dragostei. Îi trebuia această zguduire. Era ceva primitiv, ceva bărbătesc în neașteptata aventură. Se putea împotrivi, se putea apăra „Dincolo", însă, era învins dinainte, fiindcă n-avea cu cine să lupte. Nici măcar cu el însuși. Lașitate? De ce lașitate? Ce trebuia să facă? Să ia ofensiva, să se mobilizeze ca să cucerească o cetate care se predase singură? Să culeagă prada? Dar cum? Nu va părea un ingrat, un intrus? Cum ar mai fi putut privi în ochii omului, ai părintelui care îl primise cu brațele deschise, ca pe un fiu? Își răsplătea bunul amfitrion prin nerecunoștință, printr-o purtare de vulgar aventurier. Profita de neexperiența unui copil, îi sucea capul rîvnind la măriri care nu erau de el. El, un biet boem parizian, să-și ridice ochii, să amețească o odraslă voievodală, urmașa unui mare senior, fiică unică, nădejdea supremă a unei mari familii?! Cu ce drept?
Toate aceste întrebări Gaston, rămas printre haiduci, și le punea după plecarea unchiului. Împreună cu Ilieș, fusese dus într-o peșteră apropiată, unde o femeie trecută, o țigancă care părea să fi fost frumoasă odată, fierbea, la un foc făcut din vreascuri, ceaunul de mămăligă.
Lotrii se ospătară din merindele celor trei vînători. Gaston nu voi să guste. Surîzător, prin gesturi și cu ajutorul lui Împușcă Vrabie, arătă că nu-i e foame, că e sătul de atîta cărnărie și că va mînca bucuros din mămăliga și din cașul tovarășilor.
Gestul acesta, unit cu înfățișarea plăcută, cu purtările prietenești ale franțuzului, aduse voie bună, încredere din partea haiducilor.
Țiganca cea de lîngă foc privea cu ochi drăgăstoși, materni, pe tînărul și frumosul străin, care, dacă n-ar fi avut mustăți și barbă, ar fi semănat cu o duduiță din cadre sau din povești.
Strînși în jurul ceaunului care fierbea, cei douăzeci și trei de oameni din peșteră se încălzeau la căldura, binefăcătoare și egală

pentru toţi, a lemnelor subţiri şi încă verzi. Şi iar i se păru lui Gaston Parrocel că mai trăise odată, într-o altă viaţă, cine ştie cînd şi pe ce tărîmuri, aceleaşi clipe, care îmbrăcau, de pe acum, frumuseţea unei amintiri.

Încetul cu încetul, limbile se dezlegară.

După ce le spuse cine era, cum venise în Ţara Romînească şi-n Moldova cu scrisori către cei care voiau să răstoarne stăpînirea şi să aşeze temeliile unei orînduiri mai bune pentru omul sărac, Gaston se rugă de fiecare dintre cei de faţă să-şi spună povestea.

— De ce s-a făcut haiduc? întreba el, prin Illeş, care asculta şi rezuma istorisirea fiecăruia, amărîta lor viaţă.

Bărbaţi tineri, toţi. Nu mai puteau răbda birurile, sudălmile, bătăile. Printre ei erau şi trei ţigani, un bulgar, un arnăut şi un cazac.

Unuia îi necinstise mireasa un vătaf de curte. L-a ucis. Ca să scape de spinzurătoare, a fugit în codru. Altul nu se înţelegea cu stăpînii, care voiau să le muncească pe nimica toată. Altul găzduise pe un lotru. Fiindcă nu l-a dat în vileag, a intrat şi el pe mîna poteraşilor, a fost judecat şi osîndit ca tăinuitor de hoţi. L-au trimis la ocnă, pe zece ani. După trei luni a fugit. Dus a fost. Nu i-a mai dat de urmă nimeni, fără numai stejarii codrilor, mistreţii şi izvoarele de munte.

Acum era în ceata lui Stoeniţă, care-i pregătea pe toţi pentru răzmeriţă. Se mai răzvrătise o dată voievodul ţiganilor. Fusese dat pe mîna lui Gavrilă Buzatu. A scăpat, dar gîndul tot la răscoală îi era.

Ascultîndu-i isprăvile şi năzuinţele, tînărul franţuz se gîndea:

— Aşadar, acest brigand e un revoluţionar, ca şi ilustrul meu maestru Alphonse de Lamartine, ca şi mine însumi! Dorul de libertate, de o viaţă mai bună a popoarelor colcăie şi-n văgăunile Carpaţilor sălbatici, nu numai în atelierele subterane ale societăţilor secrete sau la tribuna parlamentului din Palais Bourbon sau în coloanele presei pariziene!

Cei trei ţigani fuseseră păpuşari. Umblau prin tîrguri cu o cutie mare, în care erau vreo cincisprezece-douăzeci de momîi făcute din beţe şi cîrpă şi pe care le jucau trăgîndu-le de sfori.

Fuseseră prinşi la Tîrgul Neamţului, bătuţi crunt şi întemniţaţi, fiindcă într-un cîntec cu Napaleonu Bunăparte, vîrîseră o blestemăţie care suna aşa:

Napaleonu Bunăparte
A tălat multe capete
De-mpăraţi şi de ciocoi.
Adu-l, Doamne, şi la noi!

După ce le deteră drumul din închisoare, li s-a ridicat îngăduinţa de a mai colinda tîrgurile cu lada de păpuşi. Se făcură haiduci în ceata lui Stoeniţă Vodă.

Bun rămas lui Vasilache, Gahiţei şi ibovnicei lui Vasilache, numită Ilenuţa. Bun rămas ciobanului cu cojocul întors pe dos şi turcului, ţiganului, oii şi mîţei, şi şoarecelui. Şi-atîtor alte chipuri omeneşti şi dobitoceşti pe care le însufleţeau trăgîndu-le de sfori.

Fără cutie, acum, fără momîile lor, în dorul meşteşugului lor şi al rătăcirilor prin sate şi prin tîrguri, unde oamenii se prăpădeau de rîs văzîndu-le comediile, cei trei păpuşari jucară în faţa frîncului ceva cu Irod şi cu craii de la răsărit, ceva cu Vasilache, Gahiţa

și Ilencuța, doi din el vorbind ca femeile, cu glas subțire. Un scripcar și un cobzar le țineau hangul.

Șerpii de foc, care țișneau de sub ceaunul în care Sălumia fierbea mămăliga, jucau văpăi roșiatice pe chipurile arămii ale haiducilor.

Gaston începea să se simtă bine printre acești răzvrătiți. Unul dintre ei, arnăutul, acompaniat de cîntecele, îndemnurile și bătăile din palme ale celorlalți, dansă și mimă un joc al iataganului, un dans al libertății, adus din munții Albaniei. Altul, cazacul, începu să cînte, împreună cu scripcarul, cobzarul și cel cu naiul, doine jalnice și stihuri cu blesteme și amenințări, scrișniri din dinți.

Vreascurile de sub ceaun trosneau și ele, parcă învoite cu lăutarii și cu cel ce zicea din gură.

Sau poate le așeza în așa fel Sălumia, încît să se aprindă și să pocnească în clipa cînd va fi nevoie, spre întărirea amenințărilor din doina cea de obidă și de pedeapsă.

Pe urmă veni rîndul Sălumiei. Chemă pe Gaston și pe Ilieș lîngă dînsa, scoase o tobă mică dintr-o dăsagă și începu să răvășească pe ea douăzeci și patru de boabe de porumb, care săreau și răpăiau ca grindina pe pielea întinsă a tobei. Ghici flăcăului străin norocul. Dar nu prea era lămurit ce spuneau bobii. Nemulțumită, Sălumia mai scoase ceva din dăsagă. Un ghioc. Il apropie de gură, vorbi ceva în el, îl puse în miinile lui Gaston, pe inima lui, pe frunte. Apoi purtă acea scoică mare și grea la ureche și începu să asculte, cu sprîncenele strînse, ce spunea vuietul dinăuntru.

Și vuietul ghiocului prevestea străinului de-o călătorie lungă în țara unui padișah care peste un an nu va mai fi padișah. Și în acea țară, în tîrgul cu ziduri mari de piatră mucegăită, se va cununa el cu o mîndrețe de fată, fata zimbrului, și acea copilă dormea acum pe o saltea de puf amestecat cu galbeni împărătești. Dormea de o sută de ani și se va trezi cînd o va deștepta dumnealui, cel venit să-i ucidă părintele, pe măria sa împăratul codrilor Moldovei.

Zimbrul Moldovei — mai spunea ghiocul — nu-l va ucide nimeni, fiindcă-l păzește Stoeniță Vodă și toate duhurile, și toate datinile țării.

Mai spunea ghiocul că Stoeniță și cu frîncul trebuie să se facă frați de cruce. Le e scris să înlăture amîndoi primejdii viitoare. Vor pleca împreună la drum mare și greu. Izbînda acelui drum nu se va vedea curînd, ci numai peste de două ori doisprezece ani. Ilieș explică frîncului ce sînt „frații de cruce".

Pe măsură ce vrăjitoarea punea să fiarbă într-un ceaun mai mic buruieni și rachiuri verzi și arunca prafuri care se prefăceau în flăcări și aburi roșiatici, bolborosind descîntece deasupra fierturii, amestecînd fiertura cu un făcăleț din lemn de corn cu trei noduri, tînărul francez, privind mai de aproape pe Sălumia, începea să fie uimit de frumusețea acelei femei, cu pletele încă negre, cu ochii ca tăciunii aprinși, cu nările răsfrînte și cu dinții albi și strălucitori ca ai feciorului ei Stoeniță. N-avea încă patruzeci de ani; era puternică, mlădioasă și dacă ar fi fost îmbrăcată mai îngrijit, dacă obrazul nu i-ar fi fost pîrlit de foc și de bătaia vîntului, ar fi întruchipat o neasemuită arătare de țigancă din poveste.

Ce mîndră, ce fără de pereche va fi fost în tinerețea ei biata Sălumia!

Gaston Parrocel, vrăjit de îndemnul, de bunătatea, de dragos-

tea părintească ce i-o arăta muma haiducului, răspunse că e gata să se facă frate de cruce cu cel care-l răpise în ajun și se purta cu el atît de frățește.

Sfătuit de Ilieș ce trebuia să facă, el urmă întocmai ritualul. În sunetul viorii, al cobzei și al naiului, în mijlocul unei hore încinse de cei douăzeci de lotri, străinul cel tînăr își împunse vina brațului drept cu un ac trecut prin flacăra de sub ceaun.

Stoeniță sorbi picătura de sînge franțuzesc spunînd formula sacramentală — care era *aceeași cu* a membrilor societății secrete revoluționare „Frăția", a carbonarilor și a patrioților ieșeni: „Sufletul meu pentru sufletul tău, sîngele meu pentru sîngele tău".

Apoi, cu același ac, își *înțepă și el brațul drept*. Gaston supse și el picătura de sînge din vina feciorului Sălumiei și repetă, în franțuzește, apoi în romînește, lozinca.

Legămîntul se făcuse. Nu-l va mai desface nimeni, niciodată.

Sălumia, care privea acuma pe străin ca pe fiul ei, le dădu fiecăruia cîte un bănuț de aur, desprins dintr-o șuviță lungă și neagră. Apoi *îi binecuvîntă* intr-o *limbă ciudată*, din care franțuzul nu înțelese un singur cuvînt. Îi sărută pe frunte, pe amîndoi, după ce le împreunase mîinile și le strînsese intr-ale ei.

După aceea începură să treacă ploștile de vin din mînă-n mînă.

Păpușarii jucară un vicleim:

Eu sînt Irod împărat
Care pe cal am încălecat,
Cu piciorul în pămînt am dat,
Și pămîntul s-a cutremurat!

Și după acest joc cu irozii, fiecare se culcă la cîte un colț.

Numai Gaston și Stoeniță Vodă nu dormeau. Se uitau unul la celălalt surîzind. N-aveau cum să vorbească.

Dar în acea tăcere, brăzdată de sforăitul haiducilor și de trosnetul vreascurilor, plutea duhul unei mari prietenii, o dragoste caldă, un trainic legămînt de viitor.

În lumina flăcărilor care pîlpîiau sub ceaun și aruncau pale de lumină asupra căpitanului de haiduci, contemplîndu-i profilul, zvelțețea corpului, noblețea mîinilor, călătorul francez își dete seama că se afla în fața celui mai desăvîrșit exemplar de frumusețe bărbătească pe care-l văzuse vreodată, așa precum domnișoara Maria Rosetti îi apăruse ca frumusețea femeiască cea mai deplină. Făcînd această apropiere — *imaginea copilei nu-l părăsea* o *clipă* —, *el* se simțea atras spre Stoeniță Vodă; o caldă simpatie, un amestec de admirație și de afecțiune pentru acel oaspe al codrilor îl învăluiau.

Ochii negri ai țiganului, lunguieți ca migdala, *erau ochii Mușei*. Gura mică, dinții strălucitori, luminînd între mustățile și bărbuța neagră îi aminteau ceva familiar. Tot așa parcă mai văzuse de curînd și sprîncenele arcuite și îmbinate ale acestui voievod al pădurilor, împărat al munților, paznic credincios al măriei sale Zimbrul!

Gaston Parrocel trăia ore de legendă. Toate erau legendă-n jurul său, de la o vreme. De bunăseamă, la el acasă n-ar fi putut niciodată să petreacă asemenea clipe, printre asemenea făpturi omenești.

Or să-l creadă oare cititorii cînd va istorisi toate aceste amintiri în cartea despre moldo-valahi? Numai acea intîlnire cu tîlharii

și noaptea fara somn petrecută între ei și numai poveștile bătrînei țigănci ar fi putut să-i dăruiască materialul unei cărți întregi. Cum Stoeniță și maică-sa, Sălumia, nu se-ntinseră să doarmă, șezură de vorbă pînă tîrziu, în sforăitul celorlalți.

Prin tălmăcirile lui Ilieș, francezul află multe despre bourul Moldovei, despre viața oamenilor și necazurile lor și despre tagma haiducească.

Zimbrul, pe care el venise să-l asasineze tocmai din Soare-apune, taurul și bivolița erau cea din urmă pereche care mai trăia în codrii Moldovei. Vechile povești spuneau de Zorilă și de Murgilă, cei doi bouri cu stea in frunte: luceafărul de dimineață și luceafărul de seară. Zorilă ajuta soarele să iasă din neguri, Murgilă, craiul amurgului, îl împingea spre negurile nopții. Cei doi zimbri, Zorilă și Murgilă, erau frați cu marele nostru părinte al tuturora și stăpîn al tuturor împărățiilor, soarele. Mai află străinul călător că cei douăzeci de lotri mari, cu Stoeniță Vodă douăzeci și unu, nu erau tilhari de rînd, ceată pusă pe jaf și pe ucidere, ci haiduci de frunte, fugiți în codru în urma prigoanelor boierești și ale stăpînirii. Oamenii sărmani îi adăposteau, îl ocroteau, fiindcă și ei, la rîndul lor, ocroteau pe cei slabi și deznădăjduiți.

— Frîncule, îi spunea Stoeniță, nu căuta că femeia asta bătrînă, mumă-mea, e țigancă. O duc mereu cu mine, că prea e singură și părăsită și mi-e mumă adevărată. Dar după taică-meu cel adevărat eu sînt os din os domnesc, și nu degeaba-mi zice „Stoeniță Vodă! Țiganii m-au ales voievod și m-am zbătut pentru dezrobirea lor, iar poterile stăpînirii mi-au dat de urmă și m-am ales cu spînzurătoarea, cînd m-a văzut ticălosul ăsta de Ilieș pe drumul Frumoasei. Dar ștreangul nu era de mine, că am fost răscumpărat cu bani grei. M-am lăsat de domnie... n-am mai fost voievod al țiganilor și m-am făcut păunaș al codrilor, împărat al munților, c-așa vor mărille lor vodă și boierii. Așa să știi, măi frate-meu, și să faci bine să te lași de colindat prin munții noștri, că s-ar putea să te vineze bourii pe tine, în loc să-i vinezi tu pe ei. Așa, măi frîncule, așa!

Ilieș traduse ultimele cuvinte îndulcindu-le oarecum. Gaston strînse cu amîndouă mîinile mîna voievodului, punîndu-și-o pe inimă. Gestul acesta aduse un nou val de prietenie între prizonier și ceilalți. Căpitanul haiducilor îl întrebă pe franțuz lucruri de prin țara lui papistășească, anume dacă au isprăvit cu bătăliile, dacă băiatul lui Napoleon s-a făcut împărat și dacă boierii de pe acolo se poartă bine cu țiganii. Apoi se puseră pe cîntat. Căpitanul trezi cu picioarele pe Șoldan, uriașul cu sabie turcească, și-l puse să-i zică din frunză, că era mare meșter. Treziră și pe ceilalți și cîntară toți din gură. Stoeniță și cu tovarășii săi știau și un cîntec despre Napoleon.

Îl cîntară cu bărbăție, ca să-i facă frîncului pe plac:

Napaleonu Bunăparte
Stă colo la el departe
Ochii sus a ridicat
Și spre lume a călcat.

Iese turcul din cetate
Napaleonu turcu' bate
Neder, neder, bacalim
Evet, evet, boș ghioldim!

Pe urmă se întinseră toţi pe jos, şi dormiră somn adinc pînă dincolo de revărsarea zorilor.

CAPITOLUL VII

Henri Parrocel ajunse la conac tîrziu, după cina boierească, şi ceru să fie primit de măria sa, avînd ceva grabnic să-i vestească. Mai era în sufragerie duduiţa Muşa, cucoana Marghiola cu nevestele celor doi prieteni ai lui Săndulache Ghica. Săndulache, împreună cu cei doi, sta de vorbă în taină cu boierul. Oaspeţii ieşeni nu se mai îndurau să plece. Pare-se că beizadeaua avea să puie la cale, împreună cu conul Arkip, multe lucruri de seamă, de se aflau încă pe la Drăgoşeşti.

Cind a intrat preceptorul în sala de mîncare, Muşa se uită la spatele lui, ca şi cum ar fi căutat pe cineva, ca şi cum cineva trebuia să mai intre o dată cu el. Henri Parrocel surprinse gestul copilei şi se bucură. Semn bun! Aştepta acum să vadă efectul comunicării neplăcutei veşti.

— Rog pe senioria voastră să mă ierte. Vă credeam singur!

— Spune... spune!..., insista Arkip.

— E ceva destul de serios... destul de grav...

Boierul îşi roti ochii asupra comesenilor, surîse şi zise:

— Din moment ce toată lumea e prezentă... din moment ce castelul n-a luat foc, nimic nu poate să fie atit de grav!

Codindu-se încă, uitindu-se cu ochi rugători la patron, ca şi cum i se impunea o sarcină grea, administratorul n-avu încotro şi povesti în auzul tuturora neplăcuta întimplare din pădure. În zgomotul furculiţelor lăsate brusc pe farfurii, Parrocel văzu şi paloarea ce se lăsase pe faţa Muşei: Nu mai încăpea îndoială! Mai impresionată decît toţi, fata îşi trăda emoţia. Din fericire, nimeni nu se uita la dînsa.

După cîteva clipe de gîndire, boierul rusetesc se ridică de la masă:

— Va trebui să-l răscumpărăm, şi cît mai grabnic. Altceva nu e de făcut! Să trecem dincolo. Vă rog să ne iertaţi!

Şi, lăsîndu-şi oaspeţii, intră cu Parrocel în bibliotecă.

— Sînt îngrijorat de soarta bietului meu nepot. Suma cerută e destul de importantă, dar nici un sacrificiu nu-mi pare prea mare pentru libertatea lui Gaston! Va trebui să duc miine, la Piatra Fulgerată, cei o mie de galbeni.

— Dă-mi voie, il întrerupse marele senior. Tînărul e oaspele meu, e secretarul meu, a fost prins pe pămînturile mele. Sînt răspunzător de viaţa şi de libertatea lui. E de datoria mea, nu de a dumitale, să-i redau libertatea. Vei duce mîine punga cerută. Spune casierului să aleagă bani noi, cu zimţii netociţi. Dă ordin, de asemenea, să se coacă douăzeci şi două de pîini mari, să se frigă zece purcei şi zece curcani. Le vei duce tilharilor în pădure, mîine, o dată cu banii şi cu zece ploşti mari de vin.

Parrocel căscă ochii. Nu înţelegea. Nu-i venea să creadă. De ce atita bunăvoinţă faţă de tîlhari?

Calm, cu vocea lui monotonă şi muzicală, mîngiindu-şi barba mătăsoasă, cu şuviţe albe şi negre, Arkip Rosetti continua să dea instrucţiuni administratorului suprem al moşiilor:

— Te mai rog să-i comunici haiducului să vă dea carabinele înapoi. Să vie şi el la castel, o dată cu dumneata şi cu Gaston. Aşa să-i spui, din partea mea.

— Banditul? La castel? Va primi să vie? întrebă administratorul, uluit. N-o să-i fie teamă?!

— Cred că nu! răspunse Arkip Rosetti.

Şi, cu mîna pe umărul administratorului, surîzător, boierul reintră în sala de mîncare vorbind de cum trecu pragul:

— Ce credeţi că e mai amuzant în toată povestea asta? Alteţa sa serenissimă Stoeniţă Vodă a cerut pentru eliberarea lui Gaston nouă sute nouăzeci şi nouă de galbeni!

— De ce nu o mie? întrebară, într-un singur glas, comesenii.

— Fiindcă o mie de galbeni e preţul pus pe propriul cap al înălţimei sale şi Înălţimea Sa voievodul ţiganilor nu înţelege să fie egal cu un prizonier ca orişicare altul!

Amfitrionul părea că ţine să dea un aer de glumă întregii aventuri.

Nu era nevoie ca lucrurile să pară mai grave decît erau. Toate se rezumau, în fond, la o mie de galbeni, pe care, nu o dată, în tinereţea lui, marele latifundiar îi pierduse la Iaşi, la jocul de cărţi.

Pentru Muşa, însă, răpirea lui Gaston lua proporţii epice, dacă nu tragice. Dacă va fi ucis în pădure? Dacă va fi oprit de haiduci, luat cu ei şi dus cine ştie unde? Cum? Să nu-l mai vadă niciodată?

Abia acum îşi dădea seama biata copilă cît de mult îl iubeşte pe acest străin, pe care acum cîteva săptămîni nici nu-l cunoştea! De cîteva zile, ştiindu-l la vînătoare, departe de castel, în fiecare seară aştepta cu îngrijorare binecuvîntata clipă cînd, în pavilionul locuit de unchi şi nepot, se va lumina fereastra lui Gaston. Abia atunci copila respira uşurată. În sfîrşit! Mîine dimineaţă îl va vedea iar! Aşa fusese pînă azi, dar acum, pînă la acest nou şi cumplit „mîine", dureroase semne de întrebare sfîşiau inima copilei. Abia aştepta să se ridice masa şi să rămîie singură, într-un colţ, cu bunul ei profesor, să-l întrebe, s-o încurajeze.

În vreme ce cucoana Marghioala punea mîna pe Săndulache Ghica, iar celelalte două cucoane se duceau să se culce, în vreme ce conul Arkip lua de braţ pe cei doi prieteni ai beizadelei şi-i purta prin odaie de colo pînă colo, vorbindu-le şi făcîndu-i să rîdă, Muşa căuta să afle cum se petrecuse întîmplarea din pădure, dacă Gaston nu era în primejdie, dacă va avea unde să doarmă, dacă nu va muri de foame, dacă tîlharii îi vor mai da drumul după ce vor lua galbenii.

Preceptorul o asigura că nu e nici o primejdie, că haiducii sînt oameni de cuvînt, că Stoeniţă Vodă îi făcuse impresia unui cavaler şi că acest voievod al ţiganilor se va prezenta în persoană la curte, a doua zi, împreună cu Gaston. Aşa a hotărît măria sa!

— Stoeniţă, tîlharul, la noi la curte?

— M-am mirat şi eu, domnişoară scumpă, dar monseniorul doreşte să-i vorbească!

— Vreau să-l văd şi eu cum e... N-am văzut niciodată haiduci... Am să-i ies în drum... am să vă ies în drum

— Atenţie! îi răspunse, glumind, ameninţînd-o cu degetul, domnul guvernor. Ar fi în stare să te răpească şi pe dumneata şi nu ţi-ar mai da drumul pentru tot aurul din lume!

A doua zi, pe înserat, după cum se învoiseră cu căpetenia haidu-

cilor, Henri Parrocel se afla pe munte, la Piatra Fulgerată. Pe cei patru argați cu piinile, curcanii, purceii fripți și ploștile cu vin ii lăsase mai la vale, pitulați intr-un desiș de jnepeni, ca să nu-i vadă Stoenită și să creadă că sint poterași.

Căpetenia haiducilor pindea de sus și, pe măsură ce vătaful cel mare al boierului urca, el cobora la vale, insoțit de nepotul frîncului, de Ilieș și de cițiva haiduci.

— Uite galbenii!

— Uite prinsul!

Bătură palma.

— Măria sa iți trimite ceva merinde. Să se ducă doi-trei flăcăi și să le care. Măria sa a mai spus să ne dai carabinele inapoi.

— Dați, mă, carabinele! porunci Stoeniță celor trei inși care le purtau pe spate.

— Măria sa a mai spus să vii la noi, la curte.

— Să viu!

Păunașul codrilor se trase mai la o parte, cu cițiva de-ai lui, se sfătui cu ei, le dete punga să i-o ducă Sălumiei, lăsă acolo doi și cu alți trei cobori printre jnepeni, unde găsi incărcătura de merinde. Un haiduc rămase să păzească movila de bunătăți, iar alți doi porniră s-o care in circă spre peșteră.

Apoi o luară la vale, citeșipatru: Henri și Gaston Parrocel, Ilieș și Stoeniță. Cind se innoptase bine, ajunseră la conac. Intrară pe poarta cea mare.

Mușa ii pindea la fereastră, din odaia ei, care se afla in catul de sus al palatului. Se repezi pe scări și le ieși in cale.

Cel dintii căruia il prinse mina cu amindouă miinile n-a fost bătrinul și veneratul ei profesor, ci nepotul acestuia. Acea caldă strin-gere a degetelor strecură, din creștetul pină-n călciiele celui dezrobit, un balsam binefăcător. După cele douăzeci și patru de ceasuri, nesfir-șit de lungi, in care trecuse prin atitea și atitea, nu se putea răsplată mai alinătoare pentru bietul Gaston decit prezența suavă a copilei, graba de a-i ieși in cale, emoția cu care il revedea.

Guvernorul ședea mai la o parte, incintat de această nerăbdătoare și bună primire a nepotului.

Lucrurile mergeau mai repede și mai bine decit se aștepta el. Dar Mușa era femeie, și femeile sint curioase din fire. Voia să vadă și ea pe haiduc, care sta de o parte, cu Ilieș Impușcă Vrabie.

— Dumneata ești Stoeniță?

— Eu, măria ta.

— Să fii sănătos! și-i intinse mina.

Voievodul țiganilor, ca adevăratul cavaler despre care ii vorbise domnul guvernor, iși scoase căciula cu mina stingă, ingenunchea și cu dreapta prinse și sărută frumoasa mină albă. O știa din auzite pe domnița Drăgoșeștilor: o vedea prima oară. Incremeni in fața ei. Nu mai scoaseră nici un cuvint nici boieroaica, nici țiganul.

In lumina unui fanar, purtat de colo-colo de un argat, ochii domniței căzură pe inelele de aur din urechile lui Stoeniță.

— Frumoși cercei! De unde-i ai?

— Mi i-a făcut un zlătar... țigan de-ai noștri...

— Mi-i vinzi mie?

— N-ai atiția bani să-i cumperi, măria ta. Dar ți-i dăruiesc!

— Dar de la tilhar nu primesc!

— Primește-i, rogu-te! Mă socotesc eu cu boierul!

Stoeniță își scoase cerceii și-i întinse Mușel.

— Nu vreau! răspunse Mușa, încruntîndu-se.

— Să vrei, măria ta! Eu în urechi nu-i mai pun!

Căpitanul de haiduci îi spuse aceasta zîmbind, dar în glasul lui era ceva poruncitor; nu puteai să nu i te supui.

Mușa zîmbi. Din degetul arătător al mîinii drepte scoase un inel subțire, cu o pietricică albă care scăpăra scîntei roșii în razele felinărașului. I-l întinse haiducului întrebîndu-l:

— Soră ai?

Stoeniță o privi lung, ca și cum ar fi vrut s-o întrebe ceva, ca și cum ar fi vrut să-i mărturisească ceva. Apoi răspunse scurt:

— Nu!

— Mamă ai?

— Am. O cheamă Sălumia. A fost roabă pe moșiile măriei sale. Acum e mumă de voievod!

Dinții hoțului luminau în noapte ca rînjetul unui lup.

— Dă-i inelul ăsta din partea mea!

Și iar îngenunchea Stoeniță Vodă și-i sărută mîna, privind-o de jos, cu fruntea ridicată spre ea și zîmbind, cu dinții lui frumoși, de data aceasta, dulce zîmbet de femeie.

Gaston Parrocel urmărea această scenă stranie, al cărei dialog nu-l înțelegea, dar îi înțelegea sensul. Și iar avu impresia că nu trăiește o realitate, ci amintirea unor clipe de demult, amestecată cu evocări din „Strigoiul Carpaților" al lui Alexandre Dumas. Curtea unui castel, pe o seară friguroasă de noiembrie. Lumina unui lampion, fîlfîind pe fața unei prințese, a unui haiduc țigan, a argaților. Vîntul vuind printre ramurile desfrunzite... Un schimb de cercei și de inel... Nu va uita niciodată această înnoptare. Poate o va descrie în cartea lui despre moldo-valahi. Cu aceste gînduri urca el, alături de ceilalți patru, treptele care duceau la bibliotecă: domnița, Stoeniță, Ilie Împușcă Vrabie și domnul Henri Parrocel.

Cel dintîi fu introdus Gaston.

— Dă-mi voie să te îmbrățișez! îi spuse conul Arkip, desfăcînd larg brațele și cuprinzîndu-l la piept. Te rog să ierți neplăcerea aceasta întîmplată pe pămînturile mele.

— Monseniore, a fost o aventură neobișnuită. N-am s-o uit niciodată! Am pățit și în Algeria ceva la fel. Dar nu atît de interesant. Noaptea aceasta îmi va folosi foarte mult. Îmi va spori experiențele de ziarist și de vîntură-lume!

În vreme ce se desfășura această scenă, Mușa fugise în iatacul ei. Ilieș o ștersese și el, grăbit să ajungă printre cei de teapa lui, jos, și să le povestească isprăvile pe care le făcuse în pădure, luptîndu-se cu haiducii și vorbind franțuzește în pustietatea munților.

— Să vie Stoeniță! porunci boierul conducînd pe Gaston. Henri Parrocel își luă nepotul la braț și se depărtară amîndoi.

Voievodul țiganilor intră în bibliotecă și rămase uluit de măreția cadrelor și a rafturilor. În viața lui nu mai pomenise așa ceva.

Dete în genunchi și sărută mîna dreaptă a stăpînitorului atîtor munți și sate.

— Era vorba că n-o să-mi mai calci moșiile! îl mustră boierul ridicîndu-l.

— Așa era vorba, măria ta, dar nevoia...

— Nevoia! Nu din vina mea te bat nevoile! Ce-ai de gînd?

Și boierul îl privi în ochi poruncitor.

— Ce-am apucat! răspunse haiducul.
— Tilhăriile?
— Dacă nu se poate alt fel?!
— Se poate şi alt fel. Eu am încercat în toate chipurile şi n-a fost chip. Mereu pe drumuri.
— Ţigan, măria ta!
Şi, de rîndul acesta, Stoeniţă fu acela care-şi înfipse ochii în ai celuilalt.
— Ştiu. Fierbe-n tine sîngele maică-ti. N-ai astîmpăr. Am vrut să te dau la învăţătură, să te fac om. Dar omenia nu e de tine. De cîteva ori mi te-ai strecurat printre degete. Mereu pe drumuri!
— Ţigan, măria ta!
— *Ai răzvrătit satele, sălaşurile, te-ai pus* rău cu stăpînirea, cît p-aci să-ţi pierzi capul. Te-am scăpat de la spînzurătoare. N-a fost uşor. A doua oară o să fie mai greu!
— A doua oară n-or să mă mai prindă, măria ta! Acuma nu ne mai prigonesc. E vorba să ne dea drumul. Boierii cei tineri umblă să dezrobească ţigănimea. În ziua aceea mă las şi eu de haiducie. Mă bag slugă la vreun boier. Aşa e făcută lumea: cînd slobozi pe unii, intră alţii în robie.
— Bine, bine! O să vă dezrobească! Astea sînt prostii de oameni tineri!... Au mai încercat ei, cîţiva, să le dea drumul, dar s-au întors singuri la stăpîn. Pe alţii i-au adunat la curţile boiereşti să le dea bordei şi unelte. Au stat ce-au stat, şi iar au luat-o razna şi nu i-a mai văzut nimeni...
— Ţigani, măria ta!
— Ţi-am trimis o pungă de galbeni. Împarte-o cetei tale şi dă-le drumul. *Am să-ţi mai dau cinci sute. Adună-te de pe drumuri!* Pleacă de prin locurile acestea, du-te unde nu te ştie nimeni şi fă-te om! Mai mult nu pot să spun. Intră în rîndul lumii şi-om mai vorbi!
Stoeniţă Vodă nu răspunse.
Boierul se duse la birou, trase un sertar, scoase o pungă plină şi i-o dădu:
— Umblă sănătos, băiatule!
Haiducul îngenunchea, îi sărută mîna şi porni să iasă.
Cînd să ajungă la uşă, Arkip îl opri:
— Stoeniţă!
Îl prinse-n braţe, îl strînse la piept, îl sărută pe creştet, pe frunte, pe amîndoi obrajii, întoarse capul şi-şi şterse o lacrimă.
Voievodul ţiganilor ieşi agale, coborî scara, ajunse în curte, trecu pe poarta cea mare şi se pierdu în noapte...
Nu trecuse o jumătate de ceas şi iată pe Ilieş împuşcă Vrabie, searbăd la faţă, tremurînd tot, abia putînd să vorbească.
Se prăvăli, aproape, dînd în genunchi în faţa boierului:
— Măria ta, măria ta, ţi-a furat Stoeniţă pe Zmeurel!
— Ce, omule, ai căpiat? se răsti boierul.
— N-am căpiat, prea-înălţate stăpîne!... Aşa a fost! Aşa să-mi ajute dumnezeu! Veneam din sat, de la potcovar, cu şase cai potcoviţi, şi numai mă pomenesc cu Stoeniţă...
— Ai boierului caii ăştia?
— Ai boierului...
— Ia să-i vedem...
Şi trecu din cal în cal, le mîngîie coama, îi bătu pe şold, alese

pe cel mai frumos, pe Zmeurel al măriei tale, şi, dintr-o săritură, l-a incălecat şi dus a fost.

— Cum, mă, şi l-ai lăsat să plece, aşa, cu una, cu două ?

— Ce era să-l fac, măria ta, că mi-o mai tras in pădure două pălmi, de mi-o mutat fălcile din loc !

Ciudat ! Boierul nu părea prea miniat că-l jefuise tilharul. Mai mult se făcea.

Il prinse pe Ilieş de urechi şi-l scutură bine de citeva ori.

— Mă, tu eşti învoit cu el !

— Eu, măria ta ! Cel-de-sus să mă trăznească dacă...

— Mă, pirdalnicule, tu eşti cel de l-ai pus pe urma lui domnu' *Gaston, cînd l-a prins la izvor Bine, mă, deaceea te-am învăţat noi* franţuzeşte, ca să te faci iscoadă de hoţi ?

— Să mă trăznească maica domnului, măria ta, dacă...

Şi Ilieş căzu în genunchi şi sărută pulpana stăpinului.

— De unde era să ştie tilharul, mă, că se duce omul în codru, pe urmele zimbrului ?! Că numai tu şi cu musiu Henri ştiaţi locul din pădure. Doar nu l-a vindut unchi-su ? Hoţul de Stoeniţă de unde era el să-l ştie ?

— O fi aflat de pe la niscaiva ţărani... de la careva ciobani, că ne-am dus citeva zile în şir şi se află, inălţate stăpîne, se află !

— Măi. mişelule ! Ai să-mi plăteşti armăsarul, că de unde nu, dracul te-a luat ! Simbria pe trei ani am să-ţi opresc !

— Să mi-o opreşti, măria ta, să mi-o opreşti, dac-am fost nevrednic !

Ilieş ştia că numai una ca asta n-o să-i facă prea-luminatul.

— Să te duci la domnul Henri, să-i spui că trei ani să nu-ţi mai dea simbrie...

— Trei ani, măria ta, aşa am să-i spun !

Şi Impuşcă Vrabie ieşi de-a-ndăratelea, făcînd tot felul de mătănii inălţimii-sale.

După ce ieşi Ilieş, boierul căscă adînc, îşi ridică braţele, işi întinse oasele şi se apropie,agale, de oglindă... Se privi lung, clătină capul şi zise, zîmbindu-şi în barba-i amestecată :

— Ţiganul tot ţigan !

*

* *

CAPITOLUL VIII

Gaston Parrocel fu emoţionat de primirea pe care i-o făcuse Muşa. Acest nou semn de afecţiune, cel mai puternic de pîn-acum, ii sporea atit profundul sentiment care-l domina, cit şi melancolia. Işi simţea zădărnicia visurilor. Idila se desfăşura intr-un decor mohorit.

Zile grele de noiembrie — un castel rece, o viaţă austeră, totul ii părea o inchisoare... Inchisoare pină şi acea bibliotecă, în care nu-şi putea vedea adorata decit in faţa monseniorului.

Dragostea presupune primăvară, libertate, cer senin, nopţi cu lună, cintec de privighetoare, in mijlocul florilor şi al copacilor stufoşi... intilniri pe alei, rîsete, voioşie, o stringere de mină fugară...

Poate că in acea caldă bogăţie a firii ar fi putut să inflorească şi dragostea lor, inmugurită in soarele întunecat al toamnei.

Poate că n-ar fi fost atît de trist... Iubire tristă... Iubire încătușată... Iubire de toamnă... Pînă cînd?

Ce sfîrșit va cunoaște acest apăsător început?

Tînărul francez, smuls din lumea lui, era pus în fața unor împrejurări neobișnuite, într-un mediu cu totul străin. Era prea inteligent ca să nu-și dea seama că prejudecățile de castă îl îndepărtau pentru totdeauna de odrasla unor oameni cu sînge princiar. Oricît ar fi fost el improvizat „de Parrocel", deci nobil și încă nobil francez, nu putea lua în serios această glumă a patronului, care-l folosea și-l plătea ca pe orice salariat de pe domeniile înălțimii sale. Nici nu putea forța nota.

Respingea ideia de a brusca lucrurile, profitînd de rătăcirea trecătoare a unei copile romantice. Nu se vedea răpind-o, ridicînd apoi pretenții, amenințînd, asemenea brigandului care-l sechestrase. Ce va spune unchiul său în eventualitatea unui fapt împlinit? Bietul om și-ar fi pierdut situația pe care o avea la curtea boierească, gonit ca ruda și protectorul unui impostor.

Cine știe ce alte complicații le-ar fi adus această nemaipomenită purtare, infracțiunea aceasta într-o țară care nu era a lor, o țară numai pe jumătate civilizată și unde cei mari aveau dreptul de viață și de moarte asupra supușilor.

Sărmanul Gaston nu îndrăznea nici măcar să-i pomenească unchiului de acest lucru.

În naivitatea lui, nu i-ar fi trecut prin minte că însuși Henri Parrocel urzise tot acest păienjeniș. În vreme ce tînărul frămînta gînduri peste gînduri, rătăcind într-un labirint fără ieșire, bătrînul provoca și primea confesiunea Mușei.

Domnișoara noastră, temperament mai puternic, mai primitiv decît al curajosului vînător de pînă ieri din pustiurile Africii, timidul amorez de azi, mărturisea preceptorului, părintelui ei spiritual, — cum îl decretase monseniorul — tot zbuciumul sufletesc care o încerca de la o vreme. Era hotărîtă să-și închine viața lui Gaston. Bunul ei tată și prieten, care-i făcea toate voile, nu putea să-i refuze acest dar, cel mai frumos, pe care i l-ar fi făcut.

De altfel, nici n-avea de ce s-o refuze.

Afecțiunea, prețuirea pe care i le arăta lui Gaston erau chezășia unui grabnic consimțămînt.

— Copila mea, e foarte grav ce mi-ai mărturisit! răspunse profesorul, făcînd pe omul căzut din cer. Nu pot să-ți dau nici un sfat. Gaston mi-e nepot, dar n-am nici un drept să mă amestec în viitorul lui... Căsătoria este unul dintre cele trei capitole fundamentale în viața unui om, celelalte două fiind nașterea și moartea. Dacă ne naștem fără voia noastră, fără să știm, dacă murim și știm că murim, dar, în majoritatea, aproape în unanimitatea cazurilor, murim împotriva dorinței, împotriva voinței noastre, cel puțin căsătoria să fie aceea pe care o dorim, pe care o alegem noi înșine. Eu, încă o dată, nu mă amestec și n-am nici un sfat de dat.

Gaston este cel care trebuie să hotărască ce mireasă își va alege. Și cînd spun Gaston spun, în același timp, domnișoara noastră. Ei sînt suverani pe propria lor viață.

— Nu-i așa? Nu-i așa? se bucura Mușa.

— Nimeni n-are dreptul să se pună în calea fericirii lor!

— Nimeni! Nimeni! izbucni copila, încruntîndu-se, bătînd din picior cu autoritatea, cu despotismul moștenit din părinți și, în același

timp, cu încăpăţinarea fetei răsfăţate, a copilului unic, căreia nu i se poate refuza nimic.

— Mai trebuie, însă, consimţămîntul monseniorului. Nu putem trece peste voinţa măriei sale. In această privinţă, mă cam îndoiesc. Nu mă îndoiesc. Sînt sigur! Va spune un „nu" categoric.

— De ce s-ar opune? întrebă Muşa, plină de candoare.

— Foarte simplu! Dumneata, draga mea copilă, eşti o prinţesă, iar Gaston nu e decît fiul unui burghez. Burghezi foarte onorabili, desigur. E adevărat că numele Parrocel este ilustru, că străbunii noştri Joseph şi Pierre erau primiţi şi preţuiţi la Versailles, unde tablourile lor stîrneau admiraţia întregii curţi. Un alt mare pictor, Rubens, a fost ambasador! Nobleţa artei e mai presus de orice aristocraţie. Orice domnişoară franceză, din familiile Montmorency, La Rochefoucauld, Chambord, Noailles, ar fi fericită să ia de soţ un Parrocel. Dar în Moldova moravurile sînt altele. Vechile prejudecăţi orientale continuă să apese pe umerii acestui popor.

— Eu n-am nici o prejudecată...

— Ştiu... Dar nu atîrnă numai de dumneata. Mai e şi seniorul nostru. Mai este şi doamna Roznovanu, mai este...

— Doamna Roznovanu n-are nici un drept asupra mea...

— Ţi-e mătuşă. E sora mamei dumitale. Ţi-a ţinut loc de mamă. In Franţa, desigur, aceasta n-ar avea nici o importanţă. Lucrurile ar merge mai uşor acolo. Alte moravuri, altă civilizaţie. Dar prin aceste părţi ale lumii, prăpastia dintre marii seniori şi cei lipsiţi de avere e prea adîncă. Ştiu că ai o mare admiraţie pentru regina din „Ruy Blas", care s-a îndrăgostit de un valet, dar aceasta este numai o frumoasă literatură romantică. Nimic mai mult decît literatură. Gaston, fireşte, nu e un valet, nici dumneata, principesa mea, nu eşti regina Spaniei. Apropierea este mult mai mare între el şi dumneata, decît între Margareta de Navarre şi sluga lui don Sallustre. Cu frumuseţea, cu inteligenţa, cu viitorul său strălucit, cu modestia lui, nepotul meu ar fi, desigur, un soţ ideal. N-ai putea găsi un tovarăş de viaţă mai nimerit... Aţi trăi în splendoarea Parisului, în societatea cea mai aleasă, nu în Sahara aceasta muntoasă, fără soarele Saharei...

— Nu-i aşa? Nu-i aşa? se bucura copila, cu ochii strălucitori de fericire, ca şi cum, cucerind aprobarea severului ei profesor, rezolvase întreaga problemă.

— Aşa e, desigur, se retractă domnul Parrocel. Dar încă o dată, lucrurile mi se par imposibile. Cu Gaston ai vorbit ceva?

— Nu...

— Ţi-a făcut vreo declaraţie?

— Nu. Niciodată nu mi-a arătat vreo afecţiune specială.

— In cazul acesta, să aşteptăm şi cuvîntul lui. Dar, crede-mă, scumpa mea domniţă, ar fi mult mai bine să schimbi aceste gînduri copilăreşti, să renunţi la asemenea visuri. Nu puteţi rîvni, vai, asemenea meritată fericire!

Apoi, ca şi cum şi-ar fi vorbit lui însuşi, oftă:

— Bieţii copii! Bieţii copii!

— Aşadar şi dumneata eşti împotriva mea? întrebă, cu un ton tragic copila, care, din tot discursul preceptorului, nu reţinuse decît rezervele acestuia, părţile negative, opoziţia. Tot ce era insinuare, îndemn, întărire a hotărîrii ei, îi scăpa.

Abilul francez cunoştea caracterul Muşei. A-i merge total în voie însemna a-şi trăda propriul interes şi a-şi risca autoritatea — dacă

nu însăşi situaţia — în cazul unui refuz al boierului. Contrariind-o, îi întărea şi mai mult hotărîrea. Iar el însuşi, la o eventuală confruntare cu fiica lui spirituală, era acoperit de cuvintele: „Ai face mai bine să schimbi aceste gînduri copilăreşti, să renunţi".

Muşa se despărţi de guvernorul ei, contrariată, aproape mînioasă. Se gîndea, chiar, să se plîngă de el, ca de un inamic. Da. Îl va pîrî părintelui ei, îi va spune că domnul Parrocel se opune la fericirea ei şi că autoritatea pe care o are asupra lui Gaston l-ar putea hotărî pe acesta să n-o mai ceară de soţie. Dar se răzgîndi repede. Oare Gaston voia, într-adevăr, să se căsătorească cu dînsa? N-avea, cumva, la Paris o logodnică, o iubită? Putea-va, dînsa, o biată moldoveancă de la poalele Ţuguiatului să se măsoare cu o ducesă de Rochefoucauld, cu o marchiză de Montmorency, cu o contesă de Chambord, cu o vicontesă de Noailles?!...

Nu. Trebuia, întîi, să vorbească tînărului, să-i cunoască intenţiile.

Îl pîndi, a doua zi dimineaţa, în capul scării. Muşa ţinea în braţe două cărţi, pe care le scosese, în ajun, din raftul bibliotecii. Un pretext. O mică şiretenie copilărească, dacă nu femeiască.

— Monsieur Gaston, iată viaţa lui Carol al Suediei, de Voltaire şi cartea despre Petru cel Mare. Sînt contemporani cu Dimitrie Cantemir. Mi se pare că astăzi veţi ajunge la acea epocă din istoria Moldovei.

— Dumneavoastră nu veniţi? se întristă tînărul Parrocel la gîndul că Muşa va lipsi — prima oară — din biblioteca unde, citeşitrei, puneau ordine în memoriile patronului şi-n acelaşi timp înfiripau tinereasca lor idilă.

— Ba da! Dar înainte, aş dori să te întreb ceva.

— Vă rog!

Muşa deschise cartea despre Carol al Suediei şi, arătîndu-i cu degetul un pasaj (poate ar fi trecut cineva pe coridorul lung şi întunecat şi nu trebuia să-i vadă pe amîndoi vorbind decît cu o carte-n mînă, despre ceva din acea carte), îl întrebă, cu ochii pe text:

— Monsieur Gaston, ai fi dispus să te căsătoreşti cu mine?

Tînărul Parrocel încremeni. Auzise bine? Încremeni, cu capul plecat, privind paginile deschise. Era atît de surprins şi de emoţionat, încît îşi rememoră întrebarea, punîndu-şi-o, ascultînd cu imaginaţia, vorbele rostite adineauri. Acest ecou îl asigură că auzise bine. Dar, totuşi...

— Domnişoară dragă, îi răspunse el, cu glasul tremurător (era foarte palid), iertaţi-mă, nu înţeleg...

Muşa repetă întrebarea.

Celălalt îngăimă:

— Nu m-am gîndit niciodată. Nu mi-aş fi închipuit niciodată. Eu? Soţul dumitale? Eu? Dar bine...

Aceste ezitări fireşti, provocate de surprinderea unei prea mari şi neaşteptate bucurii, păreau aproape un refuz.

— Ai pe cineva la Paris? O logodnică? O iubită? Ai dat vreo făgăduială? insista Muşa cu o preciziune care-l uluia. Nu mai era copila de şaptesprezece ani, ingenua timidă, cum ar fi trebuit să fie la vîrsta ei şi cu lipsa ei de experienţă a vieţii, a hotărîrilor grave.

Tonul Muşei era atît de firesc, în întrebările ei vibra atîta sinceritate, atîta castitate!

— Eu... nu... n-am dat... n-am dat nici o făgăduială, răspundea

el, cu creierul golit dintr-o dată și cu impresia *că mai trăise o dată* această scenă.

— În cazul acesta, n-ai avea nimic de obiectat la căsătoria *noastră ?!*

Și-i arăta, in josul paginii, un paragraf cu bătălia de la Poltava.

— Desigur... nimic... nu mi-aș fi inchipuit niciodată... sint atit de fericit... nici nu-mi pot exprima fericirea... e mai presus de mine... e un sentiment insuportabil:..

Găsise cuvintul : insuportabila fericire ! Nici n-ar fi putut exprima, in alt chip, bucuria care-l copleșea.

Cînd frumusețea, *iubirea, fericirea își dau intreaga lor măsură* sint insuportabile.

— Așadar, consimți, continua Mușa, intorcind o filă a cărții, ținînd un deget pe text și ridicindu-și ochii spre Gaston într-un suris, intr-un abandon, într-un amestec de *recunoștință* și de dragoste infinită. Iți mulțumesc. Sint fericită. Voi fi fericită. Să mergem să spunem tatei...

— *Oh, domnișoară...* Vă *rog...* N-aș *indrăzni niciodată !...*

Tinărul părea inspăimintat de acest gînd.

— Nu face nimic... am să-i vorbesc eu... poftim, ține aceste două cărți... du-te în bibliotecă... incepeți lucrul... vin și eu numaidecit...

Secretarul literar al *prințului intră* la *patron* cu o *mare* teamă, ca un mare vinovat. Nu înțelegea nici el cum putea fi atit de lipsit de voință, de bărbăție. Își dădea seama, fără indoială, de gravitatea *hotărîrii Mușei*, căreia *un lucru atit* de *important i* se părea *foarte* simplu, foarte firesc.

Dar Mușa, rămasă singură, urcind treptele care duceau in iatacul ei, din etajul superior, se trezi, brusc, din vitejie. Începu să tremure. *Nu făcuse* o *mare greșeală ? Cum își ingăduise să-și ia un* asemenea angajament? Uitase ce-i spusese de curind domnul guvernor, bunul și înțeleptul ei profesor, care măsurase toată imposibilitatea unei asemenea căsătorii ? De ce-a trecut peste cuvintul lui, de ce se grăbise să facă pasul acesta nebunesc, fără să se fi spovedit înainte părintelui ei, care-i era și cel mai bun prieten ? Trebuia să înceapă prin a-i mărturisi gindurile, sentimentele și numai după ce ar fi primit încuviințarea *cea de sus venită, să fi vorbit.*

Acum era prea tirziu. O pornise pe un drum, poate greșit, dar trebuia să meargă înainte, fie ce-o fi ! Ridică fruntea cu mindrie, cu indirjire, cobori grăbită și intră in biroul conului Arkip, care, după *obicei, o prinse-n brațe și-i sărută creștetul.*

Mușa salută cu o ușoară inclinare a capului pe Gaston.

— Bună ziua, domnule !

În salutul ei era ceva indepărtat, străin, autoritar, o rezervă care miră și pe Arkip Rosetti, *necum pe bietul Gaston.*

— Monseigneur, mon père, tăicuțule, măria ta, aș dori să-ți vorbesc intre patru ochi. Te rog să mă ierți, domnule Parrocel...

Tinărul, care, la intrarea *domniței,* se ridicase repede, n-așteptă să i se spună de două ori. Se indreptă spre ușă, inclinindu-se adînc. Arkip Rosetti era surprins, puțin contrariat, dar totuși mindru de această atitudine voluntară, intr-adevăr boierească, moștenită de Mușa de la *Cantacuzina ce-i* fusese *mamă. Ii plăcea s-o vadă așa hotărîtă,* energică, impunindu-și voința, cum o admira și cind o vedea aruncindu-se pe cal ca o amazoană, decapitind florile inalte ale finului cu o lovitură șuierătoare de cravașă, măsurind pe toți de la înălțimea

frunţii sale, netede, care era fruntea lui insuşi, inalta frunte a Roseteştilor.

— Tăicuţule, măria ta, am să-ţi spun ceva foarte important, am să-ţi cer ceva foarte preţios, te rog să mă asculţi şi să nu-mi spui nu, fiindcă dacă spui nu, nu ştiu ce s-ar întimpla cu mine!

Copila spusese toate acestea repede, cu mare emoţie, cu lacrimi în glas. Arkip ii prinse amindouă miinile, care i se răciseră, şi o trase la fereastră privind-o in ochi cu dragoste părintească, dar şi cu oarecare teamă.

— Spune-mi. Spune-mi repede şi fără inconjur.

— Tăicuţule, măria ta, sint indrăgostită de domnul Gaston Parrocel şi vreau să mă mărit cu el!

Şi Muşa izbucni in plins, lăsindu-şi capul pe umărul tatălui ei, care nu înţelegea.

Dacă ar fi înţeles, ar fi înlemnit, fiindcă niciodată nu i-ar fi trecut prin cap asemenea lucru. Muşa nu era pentru el decit copiliţa ieşită dintre păpuşi; nu-şi dădea seama că a crescut şi că, o dată cu făptura fizică, ii crescuse şi sufletul, şi mintea. Toate podoabele femeii invoalte care va fi miine, imbobociseră in ea de un an-doi.

Ridicindu-i uşor capul de pe umăr, boierul ii prinse iarăşi miinile intr-ale lui, o trase spre el şi se aşeză intr-un jilţ privind-o lung.

— Fetiţa taichii, n-am înţeles bine. Mai spune o dată!

Şi Muşa ii mai spuse o dată, cu aceeaşi hotărire, dar fără lacrimi, de rindul acesta. Uluit, Arkip nu găsea, n-avea curajul unui răspuns. Ocoli intrebarea, întrebind el de data aceasta:

— Mătuşei Marghioala i-ai vorbit?

— Nu... De ce să-i vorbesc dumneaei?...

— Foarte bine că ai venit intii la mine. Sau... poate.... altcuiva?... N-ai spus nimănui?!

— Ba da.

— Cui?

— Domnului Parrocel şi lui Gaston.

Aceste cuvinte „lui Gaston" il mihniră, il jigniră chiar. Prea repede. Prea multă familiaritate. Se incruntă la gindul că străinul acela ar fi intrigant, sucind capul fetei. Abia îşi stăpinea minia. Ar fi vrut să-l cheme repede, să-l dea afară, pe loc. Se stăpini. Işi revărsa, acuma, revolta şi ura impotriva administratorului său, care, fără îndoială, luase parte la complot, abuzind de increderea stăpinului.

— Şi... cea spus domnul Parrocel?

— N-a vrut s-audă! Spunea că Gaston nu e de mine... Că eu nu sint de el... că deosebirile dintre noi sint prea mari: el e un biet băiat sărac şi eu domniţă de neam mare. Că trebuie să renunţ la visurile acestea copilăreşti, că rostul meu e altul, că viitorul meu trebuie să-l hotărăşti măria ta, tăicuţule!

Muşa exagera impotrivirea preceptorului. Simţise, în vorbele părintelui ei: „şi ce-a spus domnul Parrocel?" o ostilitate, o amenintare. Cum Muşa işi iubea dascălul, nu voia să-i aducă un neajuns, să-l micşoreze in ochii tatălui ei. Arkip se insenină. Vechea incredere in bunul administrator se restabili, unită cu un sentiment de gratitudine. Aşadar, nu era la mijloc un complot, o intrigă a celor doi francezi! (Henri Parrocel ştia bine ce face, cind, ridicind copilei oarecare obiecţii, oarecare superficiale reticenţe, işi menaja o eventuală explicaţie cu patronul.)

— Perfect! exclamă Arkip, pe deplin satisfăcut de conduita exce-

lentului său om de încredere. Domnul Parrocel are perfectă dreptate! Nu degeaba l-am numit părintele tău spiritual!

— Dar, spune-mi, ce ţi-a răspuns tînărul? Gaston, cum a primit Gaston?...

— Nu mi-a spus nimic precis...

— Nu el te-a îndemnat?

— Cum era să-şi permită? Cînd l-am întrebat dacă ar vrea să se căsătorească cu mine a rămas încremenit. Spunea că nu s-a gîndit niciodată la aşa ceva.

— Nu-ţi făcuse, pîn-atunci, aici o declaraţie? Nu ţi-a vorbit între patru ochi... vorbe frumoase... vorbe de dragoste?

— Niciodată!

— Atunci?

— Atunci?

— Atunci ce ţi-a venit aşa, dintr-o dată, să iei o hotărîre atît de importantă?

— Nu va trebui să mă mărit odată?

— Fireşte, dar nu aşa, cu una-cu-două...

— Tăicuţule, doamne, căsătoria e singurul lucru pe care-l fac oamenii din voia lor, fiindcă naşterea şi moartea vin singure, fără să ne întrebe!

— Hei, dar unde ai citit tu astea?

— N-am dreptate?

— Fireşte că ai. Dar am şi eu dreptatea mea. Cum te-am ascultat eu pe tine, să m-asculţi şi tu. Ai să te gîndeşti, ai să cumpăneşti. Ai să faci ce vei crede de cuviinţă. Să nu crezi că nu m-am gîndit şi eu la măritişul tău. De multă vreme mă gîndesc. E lucrul cel mai însemnat nu numai din viaţa ta, dar şi din viaţa neamului nostru. Ştii prea bine din cine te tragi. Strămoşul nostru Antonie Ruset a fost domnitorul acestei ţări. Urmaşii săi n-au mai avut parte de tronul Moldovei. Aceasta, însă, nu înseamnează că au renunţat. Pe acest tron s-au perindat oameni şi familii mai puţin îndreptăţite decît noi. Ai noştri, toţi, se gîndeau că ne va veni odată rîndul. Rîndul îmi venise. Cît p-aci să fiu ales. Dar am fost înlăturat prin candidatura hatmanului Paladi. Hatmanul Paladi a murit de-o moarte ciudată, în preajma alegerii de domnitor, şi, deodată, în lupta dintre Roseteşti şi Paladi, s-a ivit şi Mihail Sturdza. Cel-de-sus m-a ferit de soarta bietului hatman. Aş fi fost otrăvit eu în locul lui.

M-am dat la o parte. Vodă m-a scos şi din vistierie. Am venit aici, la Drăgoşeşti, să mă uite lumea. Şi a început să mă uite. Fecior n-am, ca să se mai teamă cineva de spiţa noastră. Aceasta, însă, nu înseamnează că m-am resemnat. N-am să mor aşa, ca orice moşneag fără vlagă, trimis în surghiun la moşie; sîngele nostru trebuie să mai domnească. Dacă n-a fost să fie un bărbat, să fie o femeie. Şi-acea femeie vei fi tu, Muşa mea scumpă, nepreţuita mea copilă!

— Eu?!

— Tu! Vreau să fii şi vei fi măria sa înalta doamnă a Moldovei, aşa cum a fost şi străbunica ta. Pentru tine sînt toate averile mele, pentru mărirea ta. Toate gîndurile şi strădaniile mele ţie ţi le-am închinat. Tu eşti toată bucuria mea. În afară de înălţarea şi de fericirea ta, altă grijă-n viaţă n-am avut. Hîrţoagele astea, pe care le mîzgălesc de atîta amar de ani, închid povestea casei noastre şi-a neamului nostru moldovenesc. Eu nu sînt decît legătura între ceea ce-a fost cu ceea ce va fi: trecutul şi cu tine. Fi-vei, oare, vrednică

de tatăl tău, de visurile lui? Iată gîndurile care mă frămîntă de atîta amar de ani. Tu singură le vei da dezlegarea. Nu-ți cer acum nici un răspuns. Ai să te mai gîndești. Nu te văd jertfindu-te, jertfindu-ne! Ai fi în stare, oare, să schimbi tronul Moldovei ducîndu-te pe urma unui străin, părăsindu-țl bunul părinte, lăsîndu-l singur in pustietățile acestea? Tînărul acesta, Gaston, e un băiat de treabă, e frumușel, e deștept, fără-ndoială, dar nu e de tine. Alt neam, altă lege! Nu uita că el e papistaș și noi pravoslavnici. Peste deosebirile de rang, de avere, se ridică și oprelîștea bisericii, a credinței strămoșești. Tu ești încă prea copilă ca să înțelegi toate lucrurile acestea. Mai tîrziu vei chibzui, vei înțelege și vei vedea cîtă dreptate am avut oprindu-te să faci pasul acesta greșit!

— Așadar, te împotrivești? il întrebă Mușa palidă, cu nările fremătătoare.

Arkip plecă fruntea.

Așa il privea, uneori, și răposata lui nevastă, Cantacuzina, și el, ca să-i oprească revărsarea mîniei, nu mai răspundea nimic. Se lăsa învins, deocamdată, ca să facă mai tîrziu ceea ce credea el că este potrivit.

Așa făcu și acum boierul Arkip. Cedă.

— N-am spus că mă împotrivesc. Dar, înțelege, lucrul acesta mă surprinde. Prea a venit pe negîndite. Ți-am vorbit deschis, ca unul om de seama mea, nu ca unul copil. Te vei gîndi, vei cumpăni. Deocamdată, să chemăm aici pe Gaston și să ne vedem de treabă, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat!

Mușa era complet dezarmată.

Părintele ei îi spusese prea multe lucruri și prea grele pentru căpșorul ei tînăr; oricîte tomuri citise, oricîtă istorie și filozofie o învățase domnul Parrocel, nu putea deslușî nimic din tot frumosul discurs pe care i-l ținuse părintele ei.

Doamnă a Moldovei? Ea, Mușa? Dar cum?

Va trebui ca măria sa tăicuțul să-i explice. Dar nu acum. Iată, a intrat Gaston. Tatăl și fiica îl privesc cu alți ochi acum. Pentru Arkip, tînărul francez nu mai e străinul de pînă adineauri. Umbra unei afecțiuni părintești trece acum prin sufletul boierului. Are o vagă impresie de ceva familiar. Băiatul acesta a făcut să tresară inima scumpei lui copile. Nu poate să mai fie un străin. Bineînțeles că planurile fetei sînt o nebunie.

Bineînțeles că omul acesta e un intrus.

Dar nu e mai puțin adevărat că Mușa il iubește. Nu mai încape vorbă, iubirea copilei nu trebuie să fie decît un capriciu trecător. Dar tatăl nu mai poate să-l socotească drept un oaspe întîmplător, un străin.

Se va despărți de el foarte curînd, firește. Il va răsplăti regește, dar il va alunga.

Cei doi tineri nu trebuie să se mai vadă. Era și vina lui, a Rosetescului, că această idilă se înfiripase sub ochii lui, și atît de repede.

„Orb am fost? Nebun am fost de nu mi-am dat seama că apropierea acestor copii ii va duce la sentimentul firesc, la chemarea eternă, la acel imbold care smintește și oameni in toată firea, necum două tinereți in plină înflorire".

Dăduse Mușei prea multă libertate. Prejudecățile au și ele viața lor, dreptatea lor. Prejudecățile înseamnă experiențe acumulate; ele

sînt, totuşi, o frînă în calea *unor hotărîri* pripite. *Înainte* de a ne supune lor, dar şi înainte de a le ocoli, trebuie să le controlăm actualitatea, să ţinem seamă de învăţătura lor de la caz la caz.

Arkip Rosetti, care se credea un om modern, cu vederi înaintate, purta, totuşi, caftane turceşti şi barbă patriarhală. Neputîndu-se dezbăra el însuşi de vechile deprinderi moştenite, nu-şi putea închipui că o copilă de şaptesprezece ani poate fi scoasă din iatacurile femeieşti, *din anticul gineceu, din haremul strămoşesc şi adusă* într-o bibliotecă, unde să lucreze fără nici o primejdie, cîteva ore pe zi, alături de un tînăr fermecător.

Fiindcă Gaston e un băiat plin de vrajă. Nu numai Muşa, dar el însuşi, boierul, se simţea schimbat de la venirea tînărului francez: era prins de farmecul lui, se simţea reînnoit prin această revoluţionară prezenţă. Băiatul era înalt şi zvelt, iar el, Arkip Rosetti, care *n-avea încă cincizeci de ani, se îngrăşase, devenea greoi. Şi apoi* ce însemnau straiele acestea orientale, de paşă sau de episcop, pe care le purta încă în anul Domnului 1847? Ce bine îi şedea lui Gaston acea bărbuţă blondă-castanie, redingota aceea romantică, strînsă pe talie, pălăria înaltă, cu marginile late, peste pletele buclate!

„Boierule, e vremea să întinereşti şi dumneata! Să nu-ţi mai zică lumea Barbă Amestecată. Azi puţin, mîine mai mult, să începi *a-ţi tunde* acea barbă lungă şi lată, *s-o micşorezi în fiecare săptă*mînă, pînă va ajunge cît a lui Gaston, să-ţi faci straie noi, să te-nveţi cu ele, fiindcă peste trei luni Muşa împlineşte optsprezece ani şi i-ai făgăduit c-o duci la Paris. Te vei duce şi dumneata la Paris cu dînsa, boierule! Dar nu trebuie s-o păţeşti ca marele logofăt Dinicu Golescu, cel ce-a purces la Viena îmbrăcat ca paşalele de la Ţarigrad. Cucoanele de la curtea împărătească se uitau la caftanul, la *işlicul Dinicului* ca la *o minunăţie*. Altele îi cereau să le *arate* frumuseţea de brîu de mătase care-i înfăşura mijlocul de trei ori. Vrei s-o păţeşti şi domnia ta la fel ca Dinicu din Goleşti?"

Iată gîndurile ciudate, fără nici o legătură cu dialogul de pînacum, care se rostogoleau în capul lui Arkip Rosetti, în vreme ce Muşa privea pe Gaston cu aceiaşi ochi ai dragostei, dar, în acelaşi timp, cu un fel de ciudă împotriva acestui străin, care, neputînd fi domnul *Moldovei*, o *împiedica şi* pe dînsa să stea pe tronul cuvenit neamului ei rusetesc.

Acelaşi Gaston, dar două fiinţe deosebite jucau acum în căpşorul domnişoarei noastre. Avea în faţa ei pe tînărul care-i era atît de drag, de care luni întregi înainte îi umpluse fiinţa domnul Henri. Îi vorbise mereu de el, strecurîndu-i-l în fiecare clipă-n suflet. Era basmul fermecat, nepotul de la Paris, Parisul însuşi, feeria lui neasemuită, balurile, muzicile, rochiile, diamantele, reprezentaţiile de operă, recepţiile de la palatul Tuilleriilor, toate erau cuprinse în făptura acelui nepot... Bunul ei guvernor îi hrănise mereu imaginaţia cu acea nălucă de departe. Sosită, în sfîrşit, în posomorirea toamnei de la Drăgoşeşti, acea solie de departe adusese lumina, primăvara, viitorul.

Şi iată acum colea, alături de ea, aşternînd filă peste filă, iată pe al *doilea* Gaston, omul care o împiedica să fie doamna Moldovei. Doamna Moldovei? Dar cum? Nu înţelegea, biata de ea, cum ar putea ajunge ea pe tronul străbun? În Rusia, ce e drept, fuseseră cîteva femei împărătese: Elisabeta, Caterina. Dar în ţara zimbrului nu domnise încă nici o Muşă. Atunci?

Părintele ei drag trebuia să știe ceva. Era prea înțelept, prea bogat, prea puternic conul Arkip Rosetti, fostul mare vistier, ca să-i vorbească în zadar, să-i mijească nesăbuite gînduri de mărire. Doamna Moldovei! Ce vis frumos pentru copilă, căreia toți îi spuneau „domnița"! Ce jucărie de preț, mai frumoasă decît toate — chiar decît clavirul domniței Ralu a lui Vodă Caragea — se pregătea să-i dăruiască neprețuitul ei tată! Dar această mărire ea n-o înțelegea cu jertfirea dragostei pentru iubit. Și nici iubitul nu putea s-o înalțe la acea treaptă, unde numai un boier moldovean putea s-ajungă... Cine e acest boier, căruia o hărăzise tatăl ei și care ar putea lua locul domnitorului de azi, locul lui Mihail Sturdza? Mihail Sturdza nu era prea bătrîn ca să închidă ochii și nici amenințat să fie răsturnat de pe tron. Atunci?

Domnișoara noastră nu știa, dar știa prea bine măria sa taica și mai știa mătușa ei, Marghioala Roznovan.

Marghioala Roznovan era o femeie de vreo șaizeci de ani, cu cincisprezece ani mai mare decît sora ei răposată, mama domniței.

Soțul Marghioalei, Sincu Roznovan, viță boierească și el, om tare bogat în tinerețe, își mîncase averea la cărți, la Iași, voind să se arate mai falnic decît ofițerii țarului care vînturau miile de ruble în fiecare noapte, la jocul de bacara și de faraon.

Cînd și-a tocat ultima moșie, cînd a mîncat și cea din urmă părticică din zestrea Cantacuzinei, Sincu Roznovan și-a tras un glonte în tîmplă, lăsînd amintirea unui mare cavaler, care n-a rămas dator nimănui și a preferat să plece în Nirvana decît să-l arate lumea cu degetul, ca pe un om care nu mai poate străluci în saloanele și cluburile protipendadei ieșene!

Cam în aceeași vreme a murit de rac[1] și muma Mușei. Văduva Sincului s-a oploșit la Drăgoșești, chipurile, să ție loc de mamă orfanei.

Încetul cu încetul, a pus stăpînire pe gospodăria cumnatului, pe încrederea lui, pe copilăria fetei.

Își împărțea viața între Drăgoșești și Iași, unde Arkip Rosetti avea o casă de toată frumusețea, casă mare, veche, casă boierească, pe care fostul mare vistier o lăsase în seama cumnatei de cînd fu scos din dregătorie și nu mai avea ce căuta în cetatea de reședință.

Precum știm, Marghioala Roznovan fusese plină de nuri la vremea ei. Nici acum nu se da bătută, măcar că trecuse de mult pragul bătrîneții.

N-avea nici un fir alb. Negru îi era părul, negre sprîncenele, neagră pînă și mustăcioara care-i umbrea buzele cărnoase. Firicele de tiutiun puneau o pojghiță gălbuie pe această mustăcioară: coanei Marghioala îi plăcea să tragă praf de tiutiun pe nas și strănuta bărbătește, în trei caturi. Avea o mulțime de cutioare de porțelan, de argint, de aur, incrustate cu sidef și cu mărgăritare, în care ținea praful cel aromitor și gîdilător al nărilor.

Avea și multe duzine de batiste, una mai fină și mai dantelată decît alta, cu care își ștergea nările cînd se afla în soțietate.

Aceste batiste erau stropite cu apă de trandafiri. Coana Marghiolița Roznovan mirosea de departe a tabac și-a trandafiri. Săpunurile dumneaei erau numai de trandafiri. Cînd te apropiai de dumneaei, te înfășura o aromă de tiutiun, de trandafiri și de mătreață.

---

[1] Rac — cancer (N. R.)

Mușa ar fi iubit-o mai mult dacă buna și grasa ei a doua mamă n-ar fi mirosit așa.

De copil, îi fugea din brațe ca să nu amețească. Își stringea năsucul cu degetele și întorcea capul să n-o vadă tușica. Sau, cînd nu putea să-și stringă nările, își ținea răsuflarea. Altminteri, îi dădea tot respectul și afecțiunea ce se cuvin unei adevărate mame.

Ocupîndu-se de educația îngerașului și măgulind apucăturile de mărefie ale boierului, Marghioala Roznovan intrase pe sub pielea cumnatului ei, care se sprijinea în chip egal pe dînsa și pe administratorul francez, încrezător în amîndoi. Amîndoi erau vrednici de încredere, deși fiecare nutrea alte gînduri pentru viitorul Mușei: *Henri Parrocel voia să și-o facă nepoată, iar Marghioala Roznovan,* nici mai mult nici mai puțin, doamnă a Moldovei. Nici unul însă nu-și dezvăluia planurile.

Abia de vreun an-doi, Roznovanca îi destăinui lui Arkip Rosetti cum vedea dumneaei viitorul îngerașului.

Iată cum vedea viitorul îngerașului dumneaei: la Iași trăia un boier sărac, Săndulache Ghica, flăcău tomnatic, ai cărui unchi, bunici și străbunici domniseră în amîndouă principatele.

Nume mare, viitor mare.

Ghiculeștii au fost voievozi cinstiți, lăsaseră amintirea unor hospodari buni, iubitori ai norodului.

Unul chiar își pierduse viața pentru țară, pentru lege: Gligore Vodă Ghica, pe care, din porunca sultanului, l-a descăpățînat imbrohorul Ahmed-bei Karahighiorzade, în Iași, la 1777.

Strîmtoarea în care trăia, cu multă demnitate, acest urmaș al lor dovedea că Ghiculeștii nu agonisiseră averi jecmănind norodul, cum făcea acum Mihail Sturdza, a cărui hrăpire umpluse de greață pînă și pe credincioșii săi cei mai apropiați.

Cum trebuiau bani mulți ca s-ajungi stăpînitor peste Moldo-Valahia, Săndulache Ghica, om inteligent, cult și modest, nu se încumetase a rîvni cele două tuiuri ale hospodarului.

Iată însă că pronia cerească îi scosese-n cale pe coana Marghioala Roznovan, cumnata omului celui mai bogat din Moldova, a cărui avere numai în pămînturi se apropia de una sută mii de fălci.

Iar coana Marghioala, născută Cantacuzino — Catacozin, cum spune Ion Neculce cronicarul, ei însuși „Catacozin" prin mamă, sînge domnesc și dumneaei — voia să-și vadă nepoata strălucind pe scaunul Mușatinilor. Rîvnă îndreptățită. Cu numele Ghiculeștilor și al Ruseteștilor, cu avuțiile cuconului Arkip, cine-ar fi îndrăznit să se *măsoare?*

Seniorul de la Drăgoșești nu mai era destul de tînăr ca să rîvnească pentru el însuși această mărire. Lucrurile urmau să mai întîrzie cîțiva ani. Trebuia întemeiată o partidă sau, cum se spunea pe atunci, un „taraf" al lui Săndulache Ghica.

Trebuiau atrași prin daruri bogate, prin măguliri neîncetate toți boierii, toți dregătorii mari și mici ai țării; în același timp, trebuiau lățite veștile rele despre Mihail Sturdza, vești care erau cît se poate de îndreptățite.

Arkip Rosetti avea de partea lui și tinerimea revoluționară, pe care o ajuta cu mare generozitate și discreție. *Multe pungi cu galbeni trimisese el exilaților de la Paris! Se va duce și el acolo,* se va reîntoarce în Moldova, își va lua reședința la Iași, de unde va conduce mișcarea pentru readucerea pe tron a Ghiculeștilor.

Numai trei ființe omenești cunoșteau planul acesta măreț: boierul, cumnata boierului și beizadeaua însuși.

— Mărla ta, îi spusese conul Arkip, lasă toate-n grija mea, iar domnia-ta să n-ai altă grijă decît a te face plăcut domnișoarei noastre, a-i ciștiga inima!

Iar bietul Săndulache făcea și el ce putea: vorbind frumos duduiței, valsind-o, scriindu-i poezii, traducindu-i stihuri franțuzești, trimițindu-i daruri nu prea scumpe, dar de mult gust.

Și-acuma, iată că, din senin, toanele fetei pentru acel tinăr călător francez răsturnau toate planurile boierilor de la Drăgosești. Nici vorbă, desigur, de-o eventuală căsătorie a Mușei cu străinul.

Dar va trebui multă diplomație, multă pierdere de vreme pînă ce voința bătrinilor să schimbe hotărîrea copilei.

La încăpățînarea ei nu trebuia opusă altă încăpățînare. Cel mai bun lucru era, deocamdată, să nu se mai vorbească nimic despre aceasta. Se instaurase un compiot general al tăcerii.

Toată lumea trebuia să tacă, începînd cu însăși Mușa. Tăicuțul ei drag nu consimțise la o căsătorie care ei i se păruse lucrul cel mai simplu din lume, o jucărie. Va trebui să tacă și să aștepte. Il va convinge încetul cu încetul. Nimeni și nimic n-o zorea. Peste trei luni va avea optsprezece ani. Ehei! Altfel vorbește omul cind nu mai are șaptesprezece ani și trei sferturi, ci optsprezece ani împliniți.

Conu' Arkip și cumnata dumisale, urmărind amindoi același țel, gîndeau la fel. Lucrurile nu trebuiau bruscate. O vor deshotărî încetul cu încetul. Căutau fiecare prin ce mijloace. Căzură de acord asupra aceluiași plan de bătălie.

O simplă și severă interdicție nu-și avea locul. Boierul își iubea prea mult unica odraslă, prea era un om cu vederi moderne ca să procedeze după vechile sisteme ale despotismului părintesc.

Mai era cineva care, mai mult decît oricine, trebuia să-și țină gura: domnul Henri Parrocel, instigatorul din umbră al întregii afaceri.

După discuția cu Mușa, din mărturisirile căreia aflase cit de cavalerește se purtase bravul său intendent general, monseniorul îl poftise la el, în bibliotecă. Ridicîndu-se de la birou, fără să spună un cuvînt, înaintase spre ușă cu mîna întinsă și, stringînd cu o căldură neobișnuită mîna omului său de încredere, îi spuse un simplu și emoționat:

— Merçi!

Administratorul guvernor nu înțelegea de ce-i mulțumește patronul, dar surise cu modestie și dădu din umeri, avînd aerul că spune: „Am făcut și eu ce-am putut!... Nu puteam face altfel!".

Boierul îl pofti — lucru destul de rar — pe un fotoliu și-i cuvîntă cam astfel:

— Ești părintele ei spiritual. Eu însumi nu-i puteam vorbi mai bine. Dumitale ți-e mai ușor. Ai educat-o, i-ai făcut un suflet, o minte... Ca unchi al tînărului ești cel mai indicat să vezi prăpastia care-i desparte. Te rog să mă ajuți să-i scoatem fetei din cap această copilărie. Cu sfaturile dumitale înțelepte, vom reuși. Deocamdată, trebuie să-l despărțim. E și părerea doamnei Roznovan.

— Concediați pe Gaston? întrebă, neliniștit, Henri Parrocel, stăpinindu-și cu greu emoția, paloarea.

— Nicidecum! Gaston îmi este un colaborator prețios. După ce vom sfîrși de pus ordine în manuscrisele mele, îl vom ajuta, îl vom

impune să-şi scrie propria carte „Printre romini". Cu băiatul ăsta eu am planuri mari. Ii vom fi de folos aici, el ne va fi de folos la Paris. Urmărim acelaşi scop amindoi: revoluţia. Revoluţia franceză, revoluţia moldovenească! Tiranii nu mai au ce căuta pe tronurile lumii! proclamă, emfatic, Arkip Rosetti, pentru care revoluţia însemna, in primul rind, răsturnarea lui Mihail Sturdza. Dar, pinatunci, continuă el, trebuie să inlăturăm pericolul despărţind pe cei doi tineri. O apropiere, un contact permanent, o obsesie cotidiană ar agrava lucrurile. Nu putem lupta impotriva firii. Sint tineri, frumoşi şi inteligenţi amindoi. E fatal să fie impinşi unul spre celălalt. Cum de nu ne-am gindit mai devreme la lucrul acesta? Mi-a spus Muşa că nepotul dumitale a fost foarte rezervat, totdeauna, faţă de ea, că nu şi-a permis niciodată o declaraţie, o aluzie măcar. Lucrul acesta il onorează. A respectat legea ospitalităţii. Iată un cavalerism de care trebuie ţinut seamă. M-a obligat pentru totdeauna. Cit voi trăi eu nu va avea nici o grijă materială. Nu va fi nevoit să lupte cu meschinăriile existenţei. Vom face din el un om independent. Se va putea realiza fără umilirile pe care precaritatea le impune unui tinăr capabil, dar sărac!...

Pe măsură ce patronul vorbea, lui Henri Parrocel ii mai venea inima la loc. Monologa interior: „Avem toată vremea să mai aşteptăm. Şi chiar dacă visul meu nu s-ar implini, iată un punct cîştigat: obligaţia măriei sale de a se ocupa de viitorul tinărului".

— Nu-i va fi greu, o dată ajuns acolo unde i se cuvine, să facă o căsătorie strălucită cu o compatrioată, cu o franceză, aşa cum pentru Muşa, eu, tatăl ei, mă gindesc la un moldovean de-al nostru. Amestecurile de rase nu-şi prea au rostul, nu dau totdeauna rezultate bune. Iată, de pildă, ce s-a intimplat cu George Bibescu, actualul prinţ al Valahiei. Singele francez, care-i curge în vine, l-a făcut să-şi exagereze intr-atit dragostea pentru Franţa incit a scos limba romînească din invăţămint şi a inlocuit-o cu a dumneavoastră. O mare greşeală. In aceste momente de renaştere naţională, cind toate aspiraţiile noii generaţii merg spre unire, spre promovarea graiului ţării, cind floarea tineretului nostru — educat, totuşi, la Paris — se străduieşte să dea o nouă vigoare, o frumuseţe nouă acestui grai romînesc — fapta lui George Bibescu e privită aproape ca o trădare. Ii va aduce mari neajunsuri! Iţi spun toate lucrurile acestea dumitale, care eşti francez; ţi le spun acestea eu, care nu pot fi bănuit de francofobie, eu, care mi-am redactat memoriile in nobila dumneavoastră limbă, mai familiară mie decit cea a părinţilor mei. Am încercat să scriu romineşte, dar mi-e greu. Mă împleticesc. Vorbeam, de curind, cu prietenul meu poetul Vasile Alecsandri, care promite să devină bardul nostru naţional... Ei bine, Alecsandri imi spunea şi el că mult mai uşor ii vine să scrie în limba lui Lamartine şi a lui Victor Hugo decit in propria lui limbă. Intr-adevăr, atit el cit şi un alt mare poet, Dimitrie Bolintineanu, scriu in franţuzeşte o proză şi o poezie mult mai precise, mai sigure decît cele pe care le compun in graiul lor natal. Explicaţia? Limba noastră e în formaţie. Regulile gramaticale nu sint incă fixate. Vocabularul se primeneşte necontenit. Noţiunile greco-turceşti incep să dispară, o dată cu retragerea din ţară sau cu asimilarea fanarioţilor.

Tranziţia de la vechii cronicari la imperativele vieţii moderne nu e atit de uşoară. O terminologie nouă se impune. Şi alfabetul cirilic va trebui schimbat intr-o zi. Adaugă la toate acestea exage-

rările latiniste, galicismele, provincialismele, atitea şi atitea zăgazuri impotriva unei libere exprimări a scriitorului! Aceste impedimente nu există în limba dumneavoastră, fixată de peste două secole, imuabilă. Iată de ce nouă, celor care am invăţat la Paris, ne este mai greu să scriem în romineşte decit in franţuzeşte.

In vreme ce Arkip Rosetti işi desfăşura teoriile, foarte interesante, desigur, dar fără nici o legătură imediată cu preocupările stringente ale lui Henri Parrocel, acesta, ascultînd cu mare atenţie pe patron, se întreba, in acelaşi timp, cum se va putea inlocui alfabetul cirilic prin cel latin şi cum va putea despărţi senioria sa pe cei doi tineri, din moment ce şi-a propus a reţine pe Gaston la Drăgoşeşti.

— Iată la ce m-am gindit în privinţa celor doi tineri! işi întrerupse boierul disertaţia, ca şi cum ar fi ghicit ce se petrecea în mintea celuilalt. Vreau să trimit, pentru o vreme, pe Muşa la Iaşi. Copila se plictiseşte aici. Vine decembrie, cu zăpezile, cu viforul. N-o pot ţine in pustietăţile acestea. La Iaşi incepe viaţa de iarnă, cu recepţiile, cu balurile, cu reprezentaţiile de teatru şi de muzică. Se va putea distra, işi va putea completa educaţia. Aici, nu e de ea. Ori Drăgoşeşti, ori monastirea, e tot una. La Iaşi va fi inconjurată de tineri din lumea cea mai bună, boieri mari, urmaşi de domnitori, şi va putea alege, în toată voia, soţul pe care i-l *dorim, atît dumneata* cit şi eu...

Şi boierul se ridică, surizător, intinzind cu o mare bunăvoinţă intendentului său general frumoasa mină albă, încărcată de inele.

*

* *

Aşadar, al treilea partener care trebuia să tacă, să aştepte şi să-şi continue lupta din umbră era Henri Parrocel.

Ieşi din bibliotecă inviorat, deşi ultima frază a monseniorului i se păru de o ironie profundă:

— Să căutăm Muşei soţul pe care i-l doreşti şi dumneata, şi eu.

Iată o concluzie care nu era menită să încurajeze aspiraţiile matrimoniale ale binevoitorului unchi.

Plecind de la amfitrion, fostul soldat al lui Napoleon işi spunea, cu un zimbet amar:

— Stăpînul meu practică vechile prejudecăţi rasiale: nu trebuie amestecat singele a două neamuri! Dacă Gaston ar fi fost marchiz sau conte, alteţa sa n-ar mai fi avut asemenea prejudecată!

Să trecem, acum, la cel mai interesat in toată această poveste, la Gaston Parrocel, încă fericit, dar, totuşi, melancolic în urma propunerii spontane, sincere a domnişoarei Rosetti.

Trebuia să tacă şi el, în tăcerea generală care urmase acestei declaraţii neobişnuite, uluitoare.

Muşa nu-i comunicase, n-avusese cum să-i comunice la şedinţa de lucru rezultatul convorbirii cu părintele ei. Acesta işi primise secretarul cu aceeaşi bunăvoinţă obişnuită, nici mai accentuată, nici mai rezervată ca pin-acum. Tînărul nu vedea cum se vor desfăşura lucrurile. Nu va intreba nimic, pe nimeni. Va aştepta.

Destinul aranjează toate mai bine ca noi. Orice iniţiativă ar fi fost inutilă, ar fi putut compromite viitorul. Ce se va fi discutat intre tată şi fiică? Ce hotăriri s-au luat? Poate că ştie unchiul ceva!

Il va întreba. El cunoaşte mai bine ascunzişurile sufleteşti ale oamenilor moldoveni, felul lor de a gîndi, de a reacţiona, de a-şi ascunde gîndul.

Dar n-a fost nevoie să-l întrebe.

Henri Parrocel hotărî singur să iasă din rezerva de pînă acum.

Bineînţeles, nu-i va destăinui că ceea ce se întîmpla atît de neprevăzut astăzi era dinainte calculat. Tînărul nu trebuia să participe la acest complot solitar, urzit de omul cu atîta experienţă, care bătuse atîtea ţări şi cunoscuse atîtea feluri de oameni de-a lungul zbuciumatei lui vieţi.

In faţa focului din cămin, unde se cojeau, trosnind, lemne groase, împletind şi despletind fantasme galbene şi roşii, în încăperea spaţioasă din pavilion, unchiul povesti nepotului recenta întrevedere cu patronul. Ii comunică stima şi afecţiunea pe care i-o purta acesta:

— *L-a impresionat adînc cavalerismul tău, faptul că n-ai abuzat* de calităţile tale, ca să calci legile ospitalităţii, sucind capul unei copile neştiutoare. Iţi va purta de grijă toată viaţa. Nu vei mai bate străzile Parisului în goană după o bucată de pîine. Vei fi un om înstărit, liber să te realizezi după voia inimii tale.

— *Mă mişcă adînc, unchiule, atîta generozitate! Şi, fiindcă* senioria sa arată atîta interes viitoarei mele cărţi, am să-l comunic chiar mîine dimineaţă că am şi scris cîteva capitole, pe care le cred destul de interesante. Romînii vor vedea că n-au găzduit un ingrat, că ţara lor frumoasă va avea în mine cel mai călduros prieten.

Dar aş vrea să ştiu, *scumpe unchiule,* dacă ţi-a vorbit ceva despre...

— Dragul meu Gaston, în ceea ce priveşte începutul vostru de idilă, trebuie să-ţi mărturisesc că monseniorul a fost mai puţin generos. Are cu totul alte intenţii. Urmăreşte înrudirea cu un mare nume moldovenesc. Nu e fixat *pîn-acum* asupra persoanei. Depinde acum de voi, de tine şi de Muşa, să stăruiţi în hotărîrea voastră, să nu *renunţaţi unul la* celălalt.

— Dinspre partea mea, dragă unchiule, izbucni Gaston cu lacrimi în glas şi strîngînd pe inimă mîna unchiului său, dinspre partea mea, orice renunţare mi s-ar părea egală cu moartea. O iubesc pe Muşa cum n-a iubit nimeni, niciodată! O iubesc pentru frumuseţea, *pentru graţia, pentru nevinovăţia ei, pentru dreptatea („la droiture",* spusese Gaston) caracterului ei, pentru sinceritatea pe care mi-a arătat-o, pentru gîndul ei frumos, pentru toate comorile pe care le poartă în sufletul ei şi-n toată făptura ei minunată!

— Iată, într-adevăr, o declaraţie cuceritoare! glumi unchiul, *mîngîind buclele inspiratului îndrăgostit. Dacă la prima ocazie i-o* vei face personal, această declaraţie, în aceiaşi termeni poetici şi cu aceeaşi căldură, să ştii că domnişoara noastră va fi pe deplin cucerită şi va spune ca şi tine: „Orice renunţare mi-ar părea egală cu moartea!"

*

* *

Intr-o lungă convorbire cu Marghioala Roznovan, boierul puse la cale plecarea Muşei la Iaşi. Făcură un întreg program de amuzamente: începînd cu slujbele religioase de la noua mitropolie, de la *Trei Ierarhi şi de la Golia şi trecînd la sindrofiile, concertele, balu-*

rile, reprezentațiile teatrale... Orice putea distrage copila de la gîndul celui rămas la Drăgoșești era binevenit. Chiar vizitele la doamna lui Mihalache Sturdza îi erau îngăduite. Mușei, recepțiile de la curte, unde vicleanul hospodar nu va pregeta s-o poftească : în felul acesta, dibaci, va căuta să se ia bine cu boierul surghiunit de bunăvoie la moșie. Avea destui dușmani primejdioși Vodă Mihalache, ca să nu caute prietenia acelui om de treabă, pe care se grăbise să-l scoată din dregătorie și care i-ar mai fi putut folosi.

Pentru ca plecarea Mușei să nu pară o dizgrație față de Gaston Parrocel, ca să măgulească înclinarea fetei pentru el și să-i facă despărțirea mai ușoară, Arkip Rosetti hotărî să organizeze o mare vînătoare în munți în cinstea tînărului oaspe.

— Băiatului ăstuia i-o fi urît prin pustietățile noastre! spuse el, într-o zi, Mușei, fericită că tăticul ei scump nu e supărat pe el. A venit tocmai la Drăgoșești să stea o zi-două, să vîneze și să plece la casa lui, la treburile lui, iar noi l-am confiscat aici, l-am pus să răvășească și să potrivească hîrțoage care n-au nici un interes pentru el.

— Ba îl interesează foarte mult. A îndrăgit Moldova. I se pare că e țara lui, patria lui cea nouă.

— Cînd a avut vreme să-ți spună toate astea ?

— Ți le-a spus măriei tale, tăicuțule, mai alaltăieri, nu-ți aduci aminte ?

— Așa e. Da ! M-am gîndit să-i facem o surpriză plăcută.

Iar lui Gaston, monseniorul îi spuse :

— Știu că unul din motivele care te-au adus la noi, motivul principal — cred —, este pasiunea dumitale cinegetică. Ai venit în Moldova pe urmele unui anumit vînat. Nu ți-a reușit. Dimpotrivă. Ai fost vînat dumneata ! Ei bine, am să-ți dau o mare satisfacție. Să profităm de ultimele zile frumoase ale toamnei și să urcăm la Izvorul Zimbrului. De rîndul acesta, nu veți fi numai trei. Vom fi de zece ori trei, treizeci de vînători, plus o sută de hăitași, cu sulițe. Vom invita cîțiva moșieri vecini și vînătorii de frunte ai ținutului. Hăitașii vor înconjura pădurea, împingînd toate sălbăticiunile spre luminiș. De rîndul acesta nu vom cruța nici urșii, nici mistreții, nici căprioarele. Iar dreptul de a împușca pe regele codrilor îl vei avea numai dumneata !

— Monseniore, eu nu voi trage în zimbru ! Am făgăduit lui Stoeniță. Haiducul pare să aibă o venerație deosebită pentru acest falnic specimen, al cărui cap împodobește stema Moldovei. Am fost adînc impresionat de patosul cu care vorbea haiducul de stăpînul său bourul, puternicul, străvechiul, sfîntul împărat al munților !

Boierul zîmbi.

— Stoeniță e cam într-o ureche. Nu face el legile pe pămînturile mele. Dacă bourul există, într-adevăr...

— Unchiul meu l-a văzut...

— Se prea poate ! Dacă bourul există într-adevăr și dacă ne va ieși în cale, îl vom împușca.

— Ar fi păcat. Probabil e ultimul specimen...

— Tocmai de aceea ! Dacă moare de moarte bună — și trebuie să se stingă într-o zi ! — înseamnă că i s-a pierdut imaginea pentru totdeauna. Dacă-l ucidem noi, îl vom împăia, îl vom adăposti la Drăgoșești, acolo unde a descălecat primul domn al acestor ținuturi, Dragoș Vodă. Generațiile viitoare îl vor putea contempla în

voie. Va fi o mărturie a trecutului. Un negustor a avut ingenioasa idee să împăieze un elefant, pe care-l admiră și azi ieșenii. O menajerie trecuse prin Iași, unde elefantul circului a murit. A fost împăiat și păstrat multă vreme în interiorul unui local care a luat numele de „La elefant", apoi „Elefantul". În acest local a primit Alexandru Ion Cuza vestea că a fost ales domn al Moldovei. Îl vei vedea și dumneata. De ce n-am păstra și bourul Moldovei, care ne este mai aproape decît numitul elefant ?

Și monseniorul încheie într-un surîs, mîngîindu-și barba.

— Și dacă Stoeniță Vodă al dumitale ține atît de mult să se închine sfîntului său, n-are decît să vie în pelerinaj la Drăgoșești să-l vadă împăiat și să-l adore !

O dată cu pregătirile vînătoarei, începură și preparativele pentru plecarea domnișoarei noastre la Iași.

Coana Marghiolița îi alegea rochiile, rufăria, condurii, blănurile, șalurile, cizmulițele, giuvaerurile și — vai ! — corseturile, pe care domnița urma să le poarte la Iași, la teatru, la ospețe, la soarèle, la plimbări.

Cunoștea bine sufletul femeiesc coana Marghiolița !

Știa că nu e durere pe pămînt care să nu fie consolată prin desfășurarea unor veșminte bogate ! Cîte văduve nu și-au găsit o ușurare, un alean, punîndu-și vălul alb și rochia neagră, care vin atît de bine feței albe, ochilor trași, roșiți de plîns ai inconsolabilei !

Tot așa, Mușa se va putea mîngîia de lipsa iubitului parizian arătîndu-și ieșencelor „tualetele" pariziene.

Numai că acele tualete erau cam trecute. Pare-se că la Iași ajungeau jurnale de modă cu ultimele noutăți de la Paris și de la Viena.

„Nu face nimic ! Domnișoara noastră e atît de frumoasă, încît i-ar sta bine și rochiile de acum o sută de ani, necum cele care se purtau după căderea lui Napoleon".

Fîșîitul mătăsurilor se amesteca în iatacul Mușei cu hărmălaia care venea din curte : lătratul haitei de cîini, pe care îi asmuțea Ilieș Împușcă Vrabie, căftănit mare căpitan al acestei vînători. Scîrțîit de care, strigăte de argați, detunături de puști încercate ajungeau în odaia cu sofale turcești, în care coana Marghioala deschidea și închidea cufere, forfotind de colo pînă colo, lăsînd în urma ei o dîră de parfum de roze.

Biata Mușa simțea în nări și pe cerul gurii un miros de praf de pușcă, amestecat cu tabac, un miros pe care ar fi vrut să-l înghită ca să scape de el, dar nu putea, fiindcă inima i se urcase în gîtlej și o împiedica.

Nu va uita viața întreagă acel nod care i se pusese în coșul pieptului, detunăturile, lătratul cîinilor și odoarea de păr negru, uscat, amestecată cu tutun și trandafir, care o copleșea de cîte ori se apropia mătușa de ea, s-o mîngîie... Avea nevoie de mîngîiere, biata Mușa !

Nu-și amintea o asemenea sfîșiere în toată mica ei viață. Cînd i s-a prăpădit măicuța, era de-o șchioapă numai. Nu și-a dat seama ce înseamnă moartea. Acum simțea întreaga durere a despărțirii. Își mușca buzele ca să-și oprească lacrimile. Se ducea la fereastră, își lipea fruntea de geam să și-o răcorească, se pierdea în zarea depărtării, se uita la norii vineți care călătoreau pe cerul lui noiembrie și

se opreau deodată in loc, ca un drumeț care s-a rătăcit și se întreabă pe unde s-o mai ia.

Mătușa Marghioala ieși din iatac, ca să se reintoarcă, numaidecit, cu Arkip, pe care-l aducea să-și mai întremeze copila.

Boierul intră cu o față voioasă, frecindu-și palmele și glumind:

— Cine pleacă și ne lasă și se duce să petreacă? Cine va dănțui la Iași, in vreme ce noi ne vom război aici cu lupii și cu urșii?

Dar tonul glumeț, părintesc, copilăresc, pe care-l luase conul Arkip, nu era făcut nici să înveselească, nici măcar să consoleze pe Mușa.

Pe fruntea ei tînără se scrisese o linie ușoară, o brazdă imperceptibilă, semnul unei contrarieri, poate al unei dureri, intiiul semn de bătrînețe, care vine la optsprezece ani, asemenea frunzei singuratice, veștejite in luna lui april. Intre sprincenele negre și frumos arcuite, două cute se adinceau ușor.

Copila nu răspundea tatălui ei nici măcar printr-un suris.

Așa era și răposata ei maică. Tăcea. La cea mai mică supărare se încrunta și ședea bosumflată cu zilele. Lui Arkip i se părea atunci că trăiește cu o moartă in casă și nu știa ce să facă s-o mai îmbuneze. Tot așa acum și fata.

Continua să-și impacheteze rochiile, să caute condurilor de atlas un loc mai ferit și să-și acopere, pudic, cămășuțele și pantalonașii cu dantele, ciorapii lungi de mătase neagră și de ață albă. Tot din aceeași virginală sfiiciune, își oprea în piept oftatul, care se lupta să iasă și să-i ușureze inima.

Conul Arkip o ințelegea. Își dădea seama că supărarea fetei era mai îndreptățită decît toanele Cantacuzinei, că lucrurile sint mai serioase, mai grave, chiar, decit își inchipuise el.

— Mușa, sufletelul meu, vin la taica să-ți spun o poveste!

Și o trase lingă ei, pe un jilț, vrind s-o așeze pe genunchi, ca in copilărie. Dar Mușa presimți gestul și îngenunchea lîngă conul Arkip lipindu-și capul nu de el, ci de brațul fotoliului.

— A fost odată, fetița mea scumpă, a fost odată un voievod al țării moldovenești și-l chema Ștefan. Ștefan cel Mare al nostru. Și el avea o singură fată, Olena, care venise pe lume după șase coconi. O iubea Ștefan ca pe lumina ochilor. Dar cind domnița implini șaisprezece ani, voievodul fu nevoit s-o trimeată la Moscova, s-o facă noră cneazului Ivan al III-lea. Ivan și muscalii erau singurii prieteni ai Moldovei, inconjurată de vecini dușmănoși: poloni, unguri, munteni și tătari. Numai de acolo, din depărtatul cnezat al Moscovei, ii putea veni un ajutor, la nevoie. Îi durea inima, i se rupea inima să se despartă de Olenca lui scumpă, dar trebuia, spre binele țării, să se jertfească și s-o jertfească. Domnița s-a măritat cu moștenitorul tronului Moscoviei, i-a dăruit un fecior, și-acel fecior, os din osul lui Ștefan cel Mare, n-a avut parte nici să crească, necum să domnească: a fost ucis de mic de o femeie mașteră, Sofia grecoaica, a doua soție a cneazului Ivan. Această soție rivnea tronul pentru fiul ei, Vasile. Și, de aceea, a răpus și pe moștenitorul tronului, și pe băiatul Olenei. Iar pe Olena a surghiunit-o. Vasile al Sofiei a ajuns cirmuitor al Moscoviei, iar biata domniță moldoveană, singură, oropsită, s-a prăpădit printre străini, departe de țara ei mult iubită, departe de scumpul ei părinte, Ștefan, pe care nu l-a mai văzut niciodată... Ai să mă intrebi de ce-ți spun această poveste...

— N-am să te întreb, taicuţule, măria ta. Am înţeles. Trebuie să mă jertfesc şi eu!

— Asemenea domniţelor de odinioară, care puneau dragostea de ţară mai presus de o trecătoare iubire omenească. Dar ţie, Muşa mea scumpă, nu-ţi cere nimeni o prea mare jertfă. Nu vei porni pe cine ştie ce meleaguri depărtate, printre străini. Iţi vei alege un soţ de aici, din ţară, un soţ care să fie în stare a te face doamna Moldovei. Şi nu vei pleca pe depărtate meleaguri. Vei fi mereu aproape de bătrînul tău părinte, care nu te are decît pe tine în lume şi care va fi fericit, mîndru să te ştie înălţată, la locul ţie cuvenit, pe scaunul strămoşilor noştri! Vezi dar că ceea ce-ţi cer eu nu este jertfa cerută de Ştefan Vodă domniţei Olena...

Ridicîndu-se, brusc, de lîngă părintele ei, fiindcă auzise pe mătuşa Marghioala, care se vestea printr-un strănutat în trei caturi, Muşa se reîntoarse la cufărul deschis şi începu să împăture, visătoare, un şal egipţian cu flori albe, brodate pe un fond de ibrişim negru

— Nu-mi răspunzi? o întrebă Arkip. Nu-ţi spune nimic jertfa lui Ştefan cel Mare şi-a Olenei pentru ţara lor?

— *Atîta numai că măria ta nu eşti Ştefan cel Mare!* îi răspunse Muşa, cu un ton pe care el nu i-l cunoştea şi fără să adauge „taicuţule". cum îi spunea pîn-acum „Taicuţule, măria ta!".

Era prima obrăznicie pe care boierul o auzea din gura frumoasă a copilei adorate... Nici n-a ştiut ce să-i răspundă.

Drept pedeapsă, a doua zi n-o mai luă la vînătoare, la Izvorul Zimbrului.

(Continuare în numărul viitor)

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare & editor Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyllu
progressivefan3
car_deva
coolio
fractalus
panionios
nld68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)